

Афіцыйна

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:
"Гэта была адна
з самых выніковых
сустрэч"

Стар. 2**Скарбонка**

Традыцыі
Тураўскага краю
захоўвае "Міжрэчча"

Стар. 7**Еўрабачанне-2005**

Анжаліка раскажа
Еўропе пра каханне

Стар. 16

Кошт
у Беларусі
1 000 рублёў.

Газета выходзіць
у другі і чацвёрты
чацвер месяца.

Голас Радзімы

№ 13-14 (2935 — 2936)

Выдаецца з 1955 года

14 красавіка, 2005

Газета з Беларусі

Вітальнае слова Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Калектыву ўстановы
"Рэдакцыя газеты
"Голас Радзімы"

Паважаныя супрацоўнікі і
чытачы газеты "Голас Радзі-
мы"!

Шчыра віншую вас з 50-гадо-
вым юбілеем выдання.

"Голас Радзімы" ўжо паўста-
годдзя нясе суайчыннікам за мяжой
аператыўную і дакладную інфар-
мацыю аб нашай рэспубліцы.

Газета штомесяц разыхо-
дзіцца ў 52 краіны, каб кожны,
хто памятае свае карані, меў
магчымасць атрымаць асалоду
ад роднага слова, даведацца пра
жыццё сучаснай Беларусі, пара-
давацца яе поспехам.

Выданне мае прызнанне і да-
вер чытачоў, якія заваяваць, без-
умоўна, нялёгка, а тым больш
утрымліваць такі доўгі час.

Спадзяюся, што творчая
дзейнасць вашага калектыву
яднае ўсіх суайчыннікаў вакол
інтарэсаў нашай гістарычнай
Радзімы.

Жадаю супрацоўнікам і чы-
тачам газеты новых дасягнен-
няў, цікавых інфармацыйных
праектаў, здароўя, шчасця і да-
брабыту.

А. Лукашэнка

Аляксандр ЛУКАШЭНКА
4 красавіка 2005 года.

NEWS FROM BELARUS
page 3

Супольнасць Каб адвечнае жыло вечна

Пры пад-
трымцы
ЮНЕСКА пры
універсітэце
культуры
створаны
цэнтр заха-
вання нема-
тэрыяльнай
культурнай
спадчыны беларусаў "Адвечнае",
які ўзначальвае вядомы фальк-
ларыст Іван КРУК.

Стар. 8

Газета — чытач, 50 гадоў разам!

Стар. 11

Пра Беларусь — усяму свету

Падрабязнасці

Да ўвагі ўдзельнікаў конкурсу
"НАШЧАДКІ СКАРЫНЫ" на лепшы твор аб Бела-
русі, абвешчаны Міністэрствам інфармацыі сумес-
на з газетай "Голас Радзімы" 24 сакавіка 2005 года.

Нагадваем: конкурс на лепшы твор аб
Беларусі (літаратурны, паэтычны, адвольнае
сачыненне) адкрыты для ўсіх суайчыннікаў
за межамі — як дарослых, так і дзяцей.

Галоўная ўмова — на конкурс прадстаўляецца
твор, напісаны па-беларуску. Дасылайце свае творы па
пошце, факсам або электроннай поштай.
Просім аўтараў паведамляць колькі слоў пра сябе.
Пажадана прыслаць свой фотаздымак.

Лепшыя творы, дасланыя на конкурс,
будуць друкавацца на старонках нашай га-
зеты, а вынікі абвешчаны ў нумары газеты
"Голас Радзімы" за 11 жніўня.

Пераможцы возьмуць удзел у Дні беларус-
кага пісьменства, які пройдзе 4 верасня 2005 го-
да ў горадзе Камянец Брэсцкай вобласці.

Творы накіроўвайце на адрас газеты
"Голас Радзімы" з паметкай "На конкурс":
220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск,
проспект Ф.Скарыны, 44. 288 17 82 (факс)
Email: golas_radzimy@tut.by

Стар. 11**Радкі з віншаванняў**

Нішто не здольна засланіць у ча-
вечым сэрцы вобраз яго Айчыны. Голас
Радзімы не змаўкае ў нас ніколі. І з асаб-
лівай вострынёй мы прыслухоўваемся
да яго, апынуўшыся на чужыне.

Праішоўшы пяцідзесяцігадовы
шлях станаўлення і ўдасканалення, ва-
ша выданне глыбока зацвердзіла сябе ў
думках сваіх чытачоў як спраўды род-
ны для іх голас, які льецца з прастораў
Белай Русі і дасягае самых далёкіх кан-
цоў нашай планеты.

На "Голас Радзімы" ўскладзена вел-
ямі выкароднай і адказнай місія асве-
ты нашых замежных суайчыннікаў. І ў
гэты святочны дзень я шчыра жадаю
ўсім стваральнікам і чытачам газеты
моцнага духоўнага і цялеснага здароўя,
даўгалецця і дапамогі Божай у вашай
працы на карысць роднай Беларусі.

З благаслаўненнем

Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі,
Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі.

Антанас ПЯТРАЎСКАС, генеральны ды-
рэктар Дэпартамента нацыянальных
меншасцей і эміграцыі пры Урадзе
Літвыскай Рэспублікі.

Ад усей душы віншую калектыву
рэдакцыі са значным юбілеем — 50-
годдзем з дня выхаду першага нумара
вашай газеты.

Мы ўдзячны за цікавыя, добразыч-
лівыя публікацыі ў адным з апошніх
нумараў газеты, прысвечаныя бела-
рускай дыяспары Літвы. Спадзяёмся,
што пачатае супрацоўніцтва будзе
прадоўжана і ў будучым.

Працяг **стар. 4-5, 14****Працяг тэмы**

Абодва паясы Вітаўта
павінны быць вернуты
дзяржаве. **Стар. 10**

Да ўвагі чытачоў

Наступны нумар газеты
"Голас Радзімы" выйдзе
28 красавіка 2005 года

Падпіска ў Беларусі, Кыргызстане, Латвіі, Літве, Малдове, Таджыкістане, Украіне.

Увага!

"Голас Радзімы" ў II паўгоддзі
2005 года ўключаны ў
падпісныя каталогі Расіі.

63854 індывідуальная
638542 ведамасная

Падпіска за мяжой

Калі падпісання няма магчымасці,
атрыманне газеты можна аглаціць,
даслаўшы ЧЭК на адрас рэдакцыі.
Для краін Еўропы кошт падпіскі на
год 60 еўра, для ЗША, Канады,
Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін
далёкага замежжа — 70 еўра.
БУДЗЕМ РАЗАМ У XXI СТАГОДДЗІ!

7 красавіка адбылося падвядзенне вынікаў
III Беларускага конкурсу Інтэрнэт-рэсурсаў —
"Інтэрнэт-прэмія" ТІВ0-2005.
Праект "Голасу Радзімы" "Вітае Беларусь!" -
Belarus21.by стаў залатым лаўрэатам.

Нацыянальная

інтэрнэт-прэмія

www.BELARUS 21.BY

Афіцыйна

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

"Гэта была адна з самых выніковых сустрэч"

Прэзідэнты Беларусі і Расіі Аляксандр Лукашэнка і Уладзімір Пуцін у ходзе сустрэчы ў Сочы (на здымку) прадэманстравалі выразную і ясную палітычную волю па канкрэтных пытаннях будаўніцтва Саюзнай дзяржавы.

Падводзячы вынікі сустрэчы ў Сочы з Прэзідэнтам Расіі Уладзімірам Пуціным, Аляксандр Лукашэнка заявіў: "Перамовы прайшлі ў вельмі добра-зачынным тоне, без папрокаў у адрас адзін аднаго, пазітыўна. Гэта была адна з самых выніковых сустрэч, і яна адпавядала асноўным задачам нашай інтэграцыі".

Прэзідэнт адзначыў, што пры падрыхтоўцы да гэтай сустрэчы "была знойдзена правільная канцэпцыя", што ў значнай ступені прадвызначыла поспех перамоў.

Беларускі лідэр асабліва вылучыў эканамічны бок перамоў. "Беларусь займае другое месца ў тавараабароце Расійскай Федэрацыі, мы ідзем практычна на адным узроўні з Германіяй. Аб'ём узаснага гандлю перавысіў 17 мільярдў долараў ЗША, павялічыўся болей чым на 40 працэнтаў у параўнанні з папярэднім годам", — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Мы павінны максімальна выкарыстаць гэты магчымасці для таго, каб рэалізаваць на расійскім рынку больш тавараў, а атрыманыя сродкі ўжываць у мадэрнізацыю вытворчасці і засваенне новых тэхналогій, утвараючы Прэзідэнт.

Адным з важнейшых вынікаў сочынскай сустрэчы Аляксандр Лукашэнка назваў дамоўленасць аб захаванні тэрыторыі на прыродны газ для Беларусі ў 2006 годзе на ўзроўні 2005 года. Са свайго боку наша краіна захавала максімальна прымальныя ўмовы для далейшага развіцця і нарошчвання аб'ёму транспартна-прамысловага гандлю праз тэрыторыю Беларусі. Акрамя таго, Прэзідэнт адзначыў, што не існуе ніякіх праблем з заключэннем доўгатэрміновых, да

2020 года, дамоўленасцей аб аб'ёмах паставак у Беларусь паліўна-энергетычных рэсурсаў — нафты і газу.

Беларускі ўрад гатовы ўзаемадзейнічаць з "Газпрамам" у пытанні будаўніцтва другой ніткі газоправода "Ямал — Еўропа".

Наступны сур'ёзны блок, на якім засяродзіў увагу Аляксандр Лукашэнка, — роўныя правы грамадзян Беларусі і Расіі. У першую чаргу гэта тычыцца адзінай стаўкі падходнага падатку. Не вырашаны расійскім бокам усё неабходныя пытанні і ў сферы аховы здароўя. Не меней актуальная праблема пенсій. Даручэнні па забеспячэнні роўных правоў грамадзян Беларусі і Расіі далі ўрадам.

Прэзідэнты таксама падрабязна абмеркавалі падрыхтоўку да святкавання 60-годдзя Вялікай Перамогі.

У ходзе сустрэчы былі закрануты і не прадугледжаныя парадкам дня пытанні ўвядзення адзінай валюты і прыняцця Канстытуцыйнага Акта. Бакі пацвердзілі, што гэтыя пытанні застаюцца ў цэнтры ўвагі.

Акрамя таго, прэзідэнты пацвердзілі раней дасягнутыя дамоўленасці аб каардынацыі дзеянняў на міжнароднай арэне, узгадненні крокаў пры ўступленні ў СГА, а таксама абмяняліся меркаваннямі аб перспектывах развіцця адзінай эканамічнай прасторы Беларусі, Расіі, Казяхстана і Украіны, Еўразійскага эканамічнага згуртавання, Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Аляксандр Лукашэнка выказаў падзяку Расійскай Федэрацыі за падтрымку на міжнароднай арэне.

Беларусь — Латвія

Развіццё бізнесу ў Мінску — справа перспектыўная

Такое меркаванне выказаў прэзідэнт латвійскай кампаніі "Лідо" Гунарс Кірсанс на сустрэчы з журналістамі.

Па яго словах, кампанія "Лідо", якая мае сетку рэстаранаў хуткага харчавання як у самой Латвіі, так і за яе межамі, плануе пашырыць сваю прысутнасць у Беларусі. Першы рэстаран "Лідо" быў адкрыты ў Мінску ў 2004 годзе. Яго праектны кошт складае 1,5 мільёна долараў ЗША. Тэрмін акупнасці праекта — 3 гады.

Кампанія гатова да далейшага супрацоўніцтва з нашай краінай і абмяркуе любы варыянт. Пры гэтым Гунарс Кірсанс заўважыў, што наша краіна яго прыцягвае не толькі з эканамічнага, але і з палітычнага боку. "Мне падабаецца палітыка, якая праводзіцца ў Беларусі ў адносінах сацыяльных гарантыяў для грамадзян," — сказаў Гунарс Кірсанс. Краіна, у якой "людзі адчуваюць сябе абароненымі, вельмі падыходзіць для развіцця бізнесу", лічыць ён.

Такая сацыяльная накіраванасць дзейнасці ўрада супадае з палітыкай кампаніі "Лідо" па арганізацыі "дэмакратычнай сістэмы грамадскага харча-

вання". Сістэма харчавання павінна быць даступная большасці насельніцтва пры захаванні высокай яго якасці і выдатнага абслугоўвання.

Новы праект плануецца ажыццявіць у раёне праспекта Машэрава ў Мінску. Ён будзе ўключаць у сябе не толькі рэстаран, а і гасцінічны комплекс, парк атракцыйнаў і ігравых аўтаматаў. Доля ўдзелу кожнага з бакоў у рэалізацыі таго праекта ўжо прапрацоўваецца.

Беларускае... "Зроблена ў ЕС"

Прадукцыя беларускай вытворчасці можа рэалізоўвацца на рынку дзяржаў Еўрапейскага саюза з паметкай "Зроблена ў ЕС", што значна аблегчыць яе прасоўванне на еўрапейскім рынку. Такую магчымасць прапаноўвае беларускім вытворцам адміністрацыя Свободнага порта Вентспілс, у выпадку адкрыцця любой з вытворчасцей на тэрыторыі свабоднай індустрыяльнай зоны порта.

З яе стварэннем адміністрацыя порта звязвае планы свайго стратэгічнага развіцця ў XXI стагоддзі. У інтэрв'ю беларускім журналістам кіраўнік Свободна-

га порта Імантс Сармуліс адзначыў, што для размяшчэння гэтых прадпрыемстваў адводзіцца каля 1,2 тысячы гектараў зямлі, а таксама распрацоўваецца спецыяльны праект "Вентспілскай індустрыяльнай зоны". Кіраўнік порта нагадаў, што ў Беларусі і Латвіі ўжо ёсць стануць вопыт такога супрацоўніцтва. У прыватнасці, на тэрыторыі прыбалтыйскай рэспублікі восенню мінулага года ўжо была наладжана зборачная вытворчасць аўтамабіляў Мінскага аўтазавода.

Свободны порт Вентспілс з 1997 года з'яўляецца адной з чатырох спецыяльных эканамічных зон (СЭЗ), якія дзейнічаюць на тэрыторыі Латвіі. СЭЗ Вентспілс займае каля 2 634 га зямлі, 566 га з якіх складае акваторыя порта, а астатняе — зямля порта. Кампаніі, размешчаныя на гэтай тэрыторыі, ажыццяўляюць сваю дзейнасць у адпаведнасці з заканадаўствам аб прадпрыемальніцкай дзейнасці, якое дзейнічае ў Латвіі, валодаючы пры гэтым шэрагам падатковых ільгот.

Падрыхтавала Алена СПАСЮК

Рэгіёны

У госці па справах

Плён рэгіянальнага супрацоўніцтва Мінскай вобласці і суполак беларусаў замежжа

Адным з накірункаў дзейнасці аддзела па справах рэлігій і нацыянальнасцей Мінскага аблвыканкама з'яўляецца работа па ўсталяванні кантактаў з суайчыннікамі за мяжой і супрацоўніцтва ў наладжванні і падтрымцы паміж імі і пэўнымі рэгіёнамі вобласці двухбаковых ўзаемакарных сувязей.

У аддзеле склалася свая сістэма работы з суайчыннікамі за мяжой сказала галоўны спецыяліст аддзела па справах рэлігій і нацыянальнасцей Мінскага аблвыканкама Галіна Гражэўская.

Яскравы прыклад — сувязь паміж Таварыствам беларускай культуры "Спадчына" літоўскага горада Друскінінка і Стаўбцоўскім раёнам.

Практычная частка механізма па ўзаемным супрацоўніцтве пачынаецца з асабістых кантактаў. Так, візіт беларускай дэлегацыі, якая першай прыехала ў Літву, каб пазнаёміцца з дзейнасцю аб'яднання "Спадчына" па папулярнае беларускае культуры,

выклікаў жаданне літоўскіх беларусаў наведаць Міншчыну, яе гістарычныя мясціны. Пры падтрымцы Пасольства Беларусі ў Літоўскай Рэспубліцы гэтая паездка здзейснілася. Гасцей сустракалі ў Стаўбцоўскім раёне.

У працяг адбыўся чарговы візіт беларускай дэлегацыі ў Друскінінкай з мэтай замацаваць ўзаемадзейнасць са "Спадчынай" і самакіраваннем горада. Была праведзена дзелавая сустрэча з віцэ-мэрам горада Друскінінка Крысцінай Мішкінене, прадстаўнікамі мясцовага кіравання ў сферах спорту і турызму, падчас якой закралася пытанне рачнога турызму па рацэ Нёман, што аб'ядноўвае абедзве краіны.

Дамова аб супрацоўніцтве ў галіне спорту, турызму і культуры на першае паўгоддзе 2005 года была падпісана падчас візіту літоўцаў у Мінскую вобласць у лістападзе мінулага года. Госці наведалі спартыўныя аб'екты ў Лагойскім раёне, мемарыяльны комплекс "Хатынь", пазнаёміліся з

дзейнасцю турыстычнай базы "Высокі бераг", філіялам Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, некаторымі ўстановамі Стаўбцоўскага раёна.

У хуткім часе ў мэтах падтрымкі беларускай культуры ў гэтым рэгіёне будзе створана "Беларуская гаспёўня".

Акрамя развіцця сувязей з беларусамі горада Друскінінка, адзел па справах рэлігій і нацыянальнасцей Мінскага аблвыканкама садзейнічае наладжванню кантактаў Копільскага райвыканкама з Адэскім нацыянальна-культурным аб'яднаннем суайчыннікаў "Беларусь", Клецкага — са Згуртаваннем беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве, Маладзечанскага — з аб'яднаннем беларусаў эстонскага горада Нарвы і латвійскага Даўгапілса.

Супрацоўніцтва рэгіёнаў з суайчыннікамі актыўна развіваецца. Прычым, адчуваецца зацікаўленасць у такіх сувязях і з боку Беларусі, і з боку краін знаходжання дзясянаў. І гэта зразумела, бо накірунак двухбаковага ўзаемакарнага ўзаемадзейнення з'яўляецца вельмі перспектыўным.

Пры выкарыстанні патэнцыялу суайчыннікаў, вобласць мае магчымасць развіваць культур-

ныя і эканамічныя сувязі, сумесна распрацоўваць спартыўныя і турыстычныя праекты. Дзякуючы таму супрацоўніцтву, узмацняецца аўтарытэт і матэрыяльная база суайчыннікаў за мяжой, што ў сваю чаргу садзейнічае росту аўтарытэту нашай агульнай Радзімы.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы віцэ-мэрам Друскінінкай Крысцінай МІШКІНЕНЕ (другая злева) Кацярына НЕМАГАЙ

Чытайце навіны з Беларусі ў Інтэрнэце
www.Belarus21.by/main

Belarusian Foreign policy &

"Different Colour Revolutions"

Belarus is not going to change its foreign policy in connection with "different colour revolutions" in several CIS countries", head of state Alexander Lukashenko stated.

According to the president, the process of formulating our foreign policy was painstaking.

Now it is clear what path the

world is following and the way our neighbors, Russia, the West behave and we know how to act in this situation." Alexander Lukashenko believes that "we have chosen the right priorities for our foreign policy. And further on we will adjust some of our actions to the current trends".

The consultations in Stockholm

Belarus and Sweden are set to intensify cooperation

The agreement was reached in the course of the bilateral ministerial consultations in Stockholm. The negotiations focused on the possibilities to intensify the political dialogue. An official of the Ministry of Foreign Affairs of Sweden supervising the political issues plans to visit Belarus in the near future with this purpose. **The sides see as promising areas of cooperation: IT technologies, communications, energy and environmental protection.** Sweden accepted the invitation to attend the international conference dedicated to the 20th anniversary of the Chernobyl disaster in Minsk in 2006. The sides noted a constructive character of cooperation in the area of technical assistance to Belarus within the frames of the Swedish international development agency (SIDA).

The Belarusian delegation had talks in the Ministry of Industry, Employment and Communications of Sweden. The delegation had a

meeting with the leadership of the International Secretariat of the Baltic Sea States Council. The sides confirmed a mutual interest in developing cooperation to strengthen European security, to counteract illegal migration and organized crime. The Swedish side stressed that interaction on the level of experts would be a good basis for involving Belarus more actively in the events under the aegis of the Baltic Sea States Council.

NOTE. In 2004 Sweden held the 12th position in the volume of Belarus foreign trade with non-CIS states, 13th position — in export, 7th position — in import. In 2004 the trade turnover between the two countries gained 43.6% in comparison with 2003 and totalled \$235.3 mln, with exports up by 100% (\$136.9 mln), import down by 0.1% (\$98.4 mln). The foreign trade surplus made \$38.5 mln while in the corresponding period of 2003 the foreign trade gap was \$32.9 mln.

The reopening of diplomatic mission of Israel to Belarus

"The government pins the reopening of the diplomatic mission of Israel to Belarus to good prospects of the trade-economic cooperation", prime minister of the country Sergei Sidorskiy stated at a meeting with Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the State of Israel to the Republic of Belarus Zeev Ben Arie.

The head of the Belarusian government expressed the confidence that "we will be able to do more than in previous years". These can be investment projects, development of cultural links. Welcoming the Israeli ambassador, Mr. Sidorskiy noted that the meeting should give an impetus for new bilateral contacts. According to the Israeli ambassador, the diplomatic mission was closed in July 2003 in view of the cuts in the financing of a range of the Israeli establishments abroad, including Belarus. Through the pressure of the Israeli public and in view of the retaliatory measures of the Republic of Belarus the Israeli government has changed the position and decided to reopen the diplomatic mission in Minsk. At present, Mr. Zeev Ben Arie said, the embassy renders all necessary serv-

ices, but for consular. For that the premises are not ready yet. The building of the diplomatic representation will be prepared by September. In the next two months there will open a consular department. Zeev Ben Arie was appointed Ambassador of the State of Israel to the Republic of Belarus in August 2004. In December 2004 the ambassador of Israel presented his letters of credence to the president of Belarus.

NOTE. The turnover between Belarus and Israel during the recent five years has been averaging \$12-17mln and is made mostly of deliveries from Israel. The 2004 mutual turnover accounted to \$17,1mln. On the Belarusian export list there are foodstuffs and light industry products and articles of the Belarusian metallurgical works. Israel imports in Belarus pharmaceuticals and other medicine, fruit and juices, insecticides and herbicides. There are 23 Belarus-Israel joint ventures and 17 companies with 100% of the Israeli capital in Belarus.

VISA PRICES REDUCTION

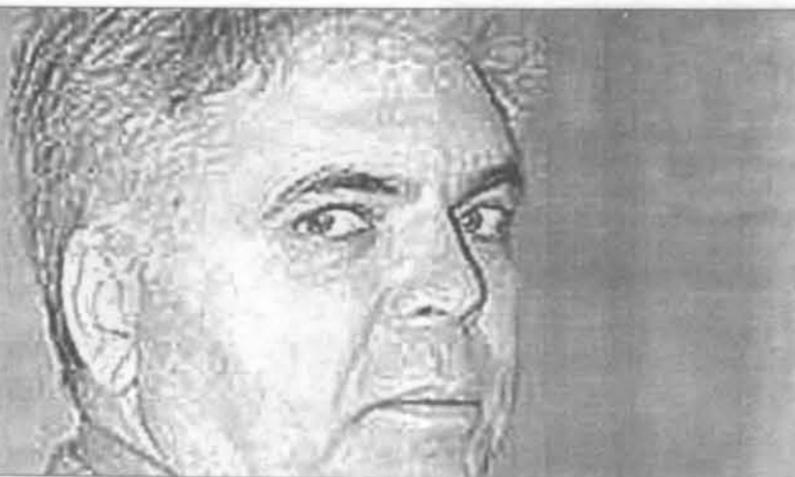
At the beginning of April Belarus has reduced prices for visas for the American tourists from \$100 to \$50.

At present the Belarusian foreign ministry considers whether

it is advisable to reduce the price of the Belarusian visas for the citizens of other countries. The work is undertaken in the framework of implementing the instruction on developing the international tourism in Belarus.

"As a nation Belarus has an important problem of identity"

The Special Rapporteur of the UNCHR, Mr. Severin

Mr. Severin, I demand to apologize

From STATEMENT BY H.E. Mr. SERGEI ALEINIK AMBASSADOR, PERMANENT REPRESENTATIVE OF THE REPUBLIC OF BELARUS TO THE UNITED NATIONS OFFICE (61st SESSION OF THE COMMISSION ON HUMAN RIGHTS)

Belarusian delegation is grateful to the UNCHR office for its efforts to "cool off" the tone of the Mr. Severin's report and to bring him back to the legal framework. However, the refusal of the Special Rapporteur to follow the expert opinions of the Secretariat officials, clearly demonstrates the preconceived character of the document under consideration.

We did not expect the submitting of the constructive and balanced report, but what we read in this document really shocks by its unprecedented character.

The Rapporteur has not just gone beyond his mandate. There is a feeling that he is trying to appropriate at least the powers of the UN Security Council.

It is easy to notice that the content of the second section of the considered document is entirely based on the scandalously known report of the US Department of State on the situation with human rights in 196 countries of the world that has been released, as you know, 28 February 2005. That is, perhaps, the real reason of the late

submission of this document? Moreover, the Special Rapporteur has reproduced identically the structure of the US report chapter on Belarus.

It is amusing to note that the US side till now has not lodged a claim against Special Reporter because of the infringement of the copyrights.

We would like to note that USA — the main co-sponsor of the resolution — is not a State-Party of the International Covenant on the Economic, Social and Cultural Rights and disregards these issues in its reports. However the fact that Special Rapporteur applies the same unbalanced approach is unacceptable.

These forms and methods of work of the Special Rapporteur not only clearly demonstrate the hostile attitude towards a sovereign state but also discredit the very institute of CHR special procedures and undermine the authority and doings of Commission itself.

We express our deep indignation at the statements of the Special Rapporteur saying that "as a nation Belarus has an important problem of identity".

We perceive it as an insolent and unambiguous insult of our country and our people. I want to remind to Mr. Severin that we are at the meeting of international human rights body of the Community of Nations. And to humiliate in the Palace of Nations the whole nation of the country — co-founder of the United Nations — is not allowed to anybody!

As the head of the Belarusian delegation, as the representative of the Belarusian nation and as the citizen of Belarus I strongly protest against the forms and methods of work of this Special Rapporteur as well as the content of this report!

I ALSO DEMAND MR. SEVERIN TO APOLOGIZE PUBLICLY FOR THE INSULTING OF THE BELARUS PEOPLE AND OUR COUNTRY.

The International Monetary Fund: "Market Economy"

Belarus has created a good basis for granting the national economy the status of "market economy", — stated Balazs Horvath of the International Monetary Fund's European Department.

"Great economic growth and a number of positive changes in the economic policy have created the foundation of granting "market" status to Belarus' economy", — Balazs Horvath stated. In his opinion, currently the country "has favourable conditions for conducting structural reforms and correcting the economic policy.

The International Monetary Fund has revised downward the inflation forecast for Belarus for 2005 from 17,4% to 12% and the GDP growth from 5,5% to 7,1%, deputy head of the North-East department of the IMF European office Balaz Horvat told members of the press reviewing the results of work of the IMF specialists in Belarus.

According to him, the earlier IMF forecasts and forecasts of the Belarusian government differed, but have recently become closer in figures. "This is doubtlessly a positive fact in our cooperation", Balaz Hor-

vat noted. He stressed that there are still certain differences in approaches towards the sustainability of the figures. "We believe, given the Belarusian economic policy remains the same in the future, the corresponding (adjusted) figures will not be met", Balaz Horvat said.

"Using VAT (value added tax) collection scheme based on the country of destination in the Belarusian-Russian trade has positive consequences for Belarus on the whole", — noted Balazs Horvath of the IMF's European Department. He explained: "The Belarusian budget will get additional revenues due to the expanded tax base." "We appreciate Belarus launching indirect taxation based on the country of destination in trade with Russia, as the step will make the VAT taxation system more complaint with international standards," — said the IMF representative.

Belarusian LASERS at Hanover Fair

More than 150 products are exhibited in the sci-tech section of the Belarusian exposition at the Hanover International Industrial Fair.

As the state science and technologies committee (SSTC) has reported the sci-tech exposition showcases export potential of the Belarusian science. The National Academy of Sciences and the education ministry of Belarus demonstrates the newest Belarusian technologies.

In particular for the first time in its history the Electronics Institute of the National Academy of Sciences will participate in the Fair exhibiting luminodiode data displaying devices, electronic control equipment for usage in aviation, automatic modules for controlling electricity supply networks. Equally interesting is the exposition of the Institute of physics, which includes high-strength materials and articles made of them as well as devices for detecting hazardous objects. All the products have high international quality.

Among other hi-tech developments of the Academy's institutes are laser-cutting complexes, mobile therapeutic apparatuses, software for various spheres of industry, medicine, public services.

Газета — чытач: 50 гадоў разам!

Радкі з віншаванняў

Паважаныя сябры! Прыміце шчырыя віншаванні з нагоды святкавання 50-годдзя з дня ўтварэння газеты "Голас Радзімы". На працягу многіх гадоў вы несце ў свет словы праўды пра Беларусь, яе жыццё, яе людзей. Дзякуючы намаганням калектыву газеты, нашы суайчыннікі за мяжой могуць атрымаць дакладную інфармацыю аб тых падзеях, якія адлюстроўваюць сучасны стан палітыкі, эканомікі, культуры незалежнай беларускай дзяржавы. Свайёй працай вы дапамагаеце беларусам, якія раскіданы па свету, захоўваць сувязі са сваёй гістарычнай радзімай, даючы магчымасць беларускім аб'яднанням праз газету абменьвацца інфармацыяй, вопытам па захаванні беларускіх традыцый у замежжы.

Мы з вялікай павагай ставімся да той адказнай працы, якую вы робіце для прадстаўлення Беларусі ў свеце. Жадаю калектыву рэдакцыі газеты "Голас Радзімы" поспеху ў плённай працы, міру і дабрабыту.

З павагай,

Уладзімір ДРАЖЫН,
намеснік прэм'ер-міністра
Рэспублікі Беларусь.

Віншую газету "Голас Радзімы" з залатым юбілеем, а яе рэдакцыйны і аўтарскі калектыв — з аднаўленчым рухам, дзякуючы якому голас Радзімы загучаў на ўвесь свет новымі танамі-тэмамі ў арыгінальным дызайнерскім аздабленні.

Беражліва захоўваючы напрацаваныя традыцыі і паважлівыя стасункі са шматгадовым актывам аўтараў, газета ўдала спалучае іх з сучаснымі тэхналогіямі, смелымі эксперыментамі і навацыйнымі ў журналісцкай справе.

Зычу газеце ў натхненні і творчасці пашыраць межы сяброўскага дыялогу, набываць новых прыхільнікаў нашай краіны і мацаваць яе аўтарытэт у сусветнай супольнасці. Няхай жываць выданне крыніцы любові суайчыннікаў да Беларусі.

Кожнаму чытачу газеты хачу пажадаць, каб сэрца ваша поўнілася шчасцем, жыццё наталілася радасцю, а ў доме панавалі дабрабыт і спакой. Ведайце, што бацькаўшчына заўсёды з вамі, і родны кут чакае вас.

Станіслаў БУКО,
старшыня Камітэта па справах
рэлігій і нацыянальнасцей
пры Саўеце Міністраў Рэспублікі
Беларусь.

З месца падзеі

Як слова падзякай адгукнулася

Пяцьдзесят гадоў таму ў свет выйшаў першы нумар газеты "Голас Радзімы". З гэтай нагоды 4 красавіка ў Доме дружбы адбылося свята, прысвечанае юбілею газеты.

Сабралася шмат гасцей: прысутнічалі прадстаўнікі з Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Міністэрства інфармацыі, Міністэрства замежных спраў, Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей, таварыства "Радзіма", госці з замежжа.

На працягу ўсяго вечара гучалі віншаванні: зачытваліся прывітальныя пісьмы ад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі, намесніка прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Дражына, міністра інфармацыі Уладзіміра Русакевіча, Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі...

Старшыня Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Станіслаў Буко ўручыў Ганаровага граматы намесніку галоўнага рэдактара Таццяне Куварынай, загадчыку аддзела міжнародных сувязяў і сістэматызацыі інфармацыі Адаму Мальдзісу, былой су-

працоўніцы рэдакцыі Галіне Уліцэнак. Падзячнымі пісьмамі адзначаны рэдактар аддзела навін Алена Спасюк, спецыяльны карэспандэнт Рэгіна Гамзювіч, актыўныя аўтары Аляксандр Карлюкевіч, Пятрусь Капчык (Украіна), Ганна Падрэз і Мікалай Котаў, а таксама сямейны ансамбль "Радзімчы", які дапамагае газеце ў правядзенні святаў.

Ганаровымі граматамі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь адзначаны: за шматгадовую плённую працу ў сферы інфармацыі і высокае прафесійнае майстэрства галоўны рэдактар "Голасу Радзімы" Наталія Салук, за наладжванне сувязей з нацыянальна-культурнымі аўтаноміямі беларусаў намеснік галоўнага рэдактара Таццяна Куварына, за шэраг змястоўных інтэрв'ю і высокамастацкіх матэрыялаў спецыяльны карэспандэнт Рэгіна Гамзювіч. Узнагароды ўручыла першы намеснік міністра інфармацыі Лілія Ананіч.

Выданне прыехалі павіншаваць

пасланцы ад беларусаў замежжа: Латвіі — Лявон Шакавец, Літвы — Лявон Мурашка і Раман Вайніцкі, Расіі — Уладзімір Шутля, Малдовы — Мечыслаў Ігнаценка. Агучваліся прывітанні ад Пасольстваў Беларусі ў Расіі, Украіне, Малдове, Ізраілі, Літве, Польшчы, ад суполак беларусаў Эстоніі, Украіны, Латвіі, Расіі...

На свята газеты завіталі прадстаўнікі кафедры міжнароднай журналістыкі журфака і дыпламатычнай і консульскай службы факультэта міжнародных адносін БДУ.

Стваральнікі святачны і радасны настрой дапамагалі беларускі ансамбль "Радзімчы", юныя ўдзельнікі самадзейнасці ўкраінскага таварыства "Ватра", народны калектыв "Вербіца". Безумоўна, свята не атрымалася б без падтрымкі спонсараў — дырэктара і намесніка дырэктара УП "Мінскі Камароўскі рынак" Паўла Казлова і Надзеі Журко, а таксама дырэктара УП "Машанька" Марыі Пярчан.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Радкі з віншаванняў

Паважаныя калегі! Прыміце сардэчныя віншаванні з нагоды святкавання 50-годдзя з дня выхаду ў свет першага нумара газеты "Голас Радзімы".

На працягу ўсяго існавання ваша выданне з'яўляецца надзейным правадніком дзяржаўнай палітыкі, пазітыўнай інфармацыйнай крыніцай для сваіх чытачоў аб грамадска-палітычным і культурным жыцці краіны, сацыяльна-эканамічным развіцці Беларусі.

Прыемна адзначыць, што сёння рэдакцыя не толькі захоўвае тое лепшае, што напрацавана ў мінулым, але і шукае новыя шляхі ў развіцці і папулярнага выдання.

Спадыюся, што калектыву рэдакцыі здолее захаваць дасягнуты змястоўны і якасны ўзровень свайго выдання. Няхай і надалей газета "Голас Радзімы" будзе для нашых суайчыннікаў за мяжой своеасаблівым трывалым мастком да роднага краю — Беларусі.

Уладзімір РУСАКЕВІЧ,
міністр інфармацыі Беларусі.

Паважаныя сябры! Дазвольце шчыра павіншаваць вас з 50-годдзем газеты "Голас Радзімы".

Паўстагоддзя вы ўдала крочыце ў нагу з часам, уносіце значны ўклад у справу пабудовы інфармацыйнай прасторы Беларусі.

Дзякуючы вашым намаганням, нашы суайчыннікі адчуваюць пульс краіны далёка за яе межамі. Чытачы "Голасу Радзімы" заўсёды маюць магчымасць аператыўна і поўна даведацца пра тое, чым жыве Беларусь.

Мы жадаем усім супрацоўнікам газеты "Голас Радзімы" поспеху, творчага натхнення і новых здзяйсненняў. Хай падтрымка сяброў і калег дапамагае ў вашай складанай і адказнай працы на карысць бацькаўшчыны!

Сяргей МАРТЫНАЎ,
міністр замежных спраў.

Хачу бы выказаць словы шчырай падзякі рэдакцыі газеты за тую вельмі важную і карысную місію культурнай сувязі з суайчыннікамі за межамі нашай Радзімы, якую яна вольна паўвека з гонарам нясе, дапамагаючы землякам удзельнічаць у жыцці роднай краіны, дзе назаўсёды засталіся іх карані, блізкія і родныя.

Валянцін ВЯЛІЧКА,
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол
Рэспублікі Беларусь ва Украіне.

Радкі з віншаванняў

Калектыў Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі віншуе рэдакцыю газеты "Голас Радзімы" з 50-гадовым юбілеем выдання.

Імкненне газеты даць максімум разнастайнай інфармацыі аб Беларусі і ў рускамоўных краяхах, выпуск выдання як у традыцыйным фармаце, так і ў электроннай версіі — усё гэта вабіць чытачоў і садзейнічае ўсталяванню кантактаў беларусаў у розных краінах.

З задавальненнем падкрэсліваем, што ў газеты "Голас Радзімы" і Пасольства Беларусі ў Расіі склаліся самыя добрыя адносіны зацікаўленага супрацоўніцтва. Выказваем упэўненасць, што наша партнёрства будзе і далей плённа развівацца на карысць Беларусі.

Ад усёй душы жадаем захоўваць высокую планку прафесіяналізму, дух творчага пошуку і стварэння.

Уладзімір ГРЫГОРЭЎ,
Надзвычайны і Паўнамоцны
Пасол Рэспублікі Беларусь у
Расійскай Федэрацыі.

Прыміце, калі ласка, самыя шчырыя віншаванні з нагоды 50-годдзя газеты "Голас Радзімы".

За гады свайго існавання беларускамоўны штотыднёвік для суайчыннікаў — мяжой "Голас Радзімы" стаў адной з важнейшых крыніц аб'ектыўнай інфармацыі аб этнічнай Радзіме, аб Беларусі для беларусаў, якіх лёс раскідаў па ўсім свеце.

З асаблівым задавальненнем хочацца адзначыць, што газета значную ўвагу прысвячае жыццю і дзейнасці грамадскіх аб'яднанняў беларусаў за мяжой, у тым ліку шматтысячнай беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

Са свайго боку пацвярджаю гатоўнасць Пасольства Беларусі ў Польшчы і надалей аказваць рэдакцыі газеты "Голас Радзімы" падтрымку і дапамогу ў інфармацыйнай дзейнасці.

З глыбокай павагай

Павел ЛАТУШКА,
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол
Рэспублікі Беларусь
у Рэспубліцы Польшчы.

Ад імя Пасольства Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы і ад сябе асабіста сардэчна вітаю вас і ўсіх чытачоў са значнай падзеяй — 50-гадовым юбілеем газеты "Голас Радзімы".

За гэты час дзякуючы прафесіяналізму вашага калектыву, актуальнасці і дакладнасці публікацый, ваша выданне зрабіла значны крок наперад, здабыла шматлікіх чытачоў і прыхільнікаў сярод беларускай дыяспары ў розных краінах свету і сёння па праву лічыцца голасам Радзімы за мяжой.

Жадаю ўсім супрацоўнікам газеты творчых поспехаў, плённай дзейнасці на карысць беларускай справы, газеце — доўгіх год жыцця, а ўсім чытачам — далейшых прыемных зносін з "Голасам Радзімы".

Уладзімір ГАРКУН,
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол
Рэспублікі Беларусь
у Літоўскай Рэспубліцы.

Знаходзячыся за мяжой, асабліва добра разумееш вялікую ролю, якую адыгрывае Ваша газета ў інфармаванні былых грамадзян Беларусі і іншых зацікаўленых аб тых падзеях, якія адбываюцца ў нашай краіне. Прывабны манер распавядання і шырокае кола тэматыкі "Голасу Радзімы" дазволіла выданню знайсці вялікую колькасць удзяльных чытачоў у розных краінах планеты.

З асаблівай нецярплівасцю 130 тысяч выхадцаў з Беларусі, якія жывуць у Ізраілі, чакаюць штотыднёвы выпуск рускамоўнага дадатку "Голасу Радзімы" — "Дыялог", які дазваляе ім падтрымліваць непарывную сувязь са сваёй Радзімай.

Міхаіл БАНЬ,
Часовы Павераны ў справах
Беларусі ў Дзяржаве Ізраіль.

Сяргей ПАНІЗНІК

"Голасу Радзімы" на юбілей

Беларусь між полюсаў:
планецянам — сайт!

Суайчыннік з "Голасам..."
знае свой пасаг.

Добрая акустыка
ад галасніка:

сэрца пад нагрукваю,
з крыльцамі рука.

Прыжылася ў глобусе
збажыны дзяжа...

А Радзіма ў голасе —
ў коласе душа.

З гісторыі выдання

Газета "Голас Радзімы" пачала выдавацца ў красавіку 1955 года на беларускай мове штотыднёва і першапачаткова называлася "За вяртанне на Радзіму". Яе заснавальнікам быў Камітэт за вяртанне на Радзіму. Выданне прызначалася беларусам, якія апынуліся за мяжой. Распаўсюджвалася таксама і ў Беларусь.

Студзеньскі, нумар газеты за 1960 год ужо выходзіць пад новай назвай "Голас Радзімы".

З 1960 года заснавальнікам газеты з'яўлялася "Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства "Радзіма)".

Газета друкуе матэрыялы пра грамадска-палітычнае, эканамічнае і культурнае жыццё. Шмат увагі надае навінкам літаратуры і мастацтва. Чытачы газеты адным з першых знаёміліся з творами Васіля Быкава, Алеся Адамовіча. У газеце выступалі пісьменнікі і паэты Пятрусь Броўка, Янка Брыль, Кандрат Крапіва, Міхась Лынькоў, Андрэй Макаёнак, Іван Мележ, Пімен Панчанка, Максім Танк, Канстанцыя Буяло, Янка Сіпакоў, Іван Чыгрынаў, дзеячы мастацтва Рыгор Шырма, Заір Азгур, Міхась Савіцкі і многія многія іншыя. У тыя гады газета выдавала серыю "Бібліятэчка "Голасу Радзімы". У рэдакцыі працавалі пісьменнікі Л.Прокша, В. Адамчык, А. Бажко, В.Мацкевіч.

З часам пашыралася кола заснавальнікаў газеты — да грамадскіх арганізацый Таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі і Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма" далучыліся дзяржаўныя ўстановы — Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і Міністэрства замежных спраў Беларусі.

У канцы 1998 года ў рэдакцыі адбылася змена пакаленняў. Згодна з новай канцэпцыяй развіцця, з пачатку 1999 года штотыднёвік пачаў рэалізоўваць мадэль — АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА для чытачоў 47 краін + Беларусь. Вынікам стала ўмацаванне сувязей новага складу рэдакцыі з традыцыйнымі чытачамі: выхадцамі з Беларусі, беларусістамі, зарубежнымі навучальнымі ўстановамі, дзе беларуская мова вывучаецца як замежная. Наладжана ўзаемадзейнасць з беларускімі нацыянальнымі

аб'яднаннямі, якія пачалі актыўна стварацца на ўсёй прасторы былога Саюза. Улічваючы запатрабаванні чытачоў, газета пашырыла тэматыку публікацый, пачала больш рознабакова асвятляць сучаснае жыццё Беларусі.

Канцэпцыя "Агульная беларуская газета" мела на ўвазе збліжэнне палярных пунктаў гледжання чытачоў, якія жывуць у розных краінах і маюць рознае ўяўленне аб дзяржаўнасці Рэспублікі Беларусь, што выклікала іх узаемнае непрыяццё і непрытрымныя дыскусіі. Каб пазбегнуць непрадуктыўных спрэчак, дзе кожны бок чуе толькі сябе, і захаваць кантакт з усімі беларускімі арганізацыямі, газета пачала ўлічваць асаблівасці кожнай катэгорыі чытачоў, паслядоўна асвятляць тэмы, якія іх цікавяць, каб кожны, хто адкрыў газету, мог знайсці ў ёй нешта цікавае і для сябе. Рэдакцыя ўлічвае, што многія чытачы ў іншых краінах маюць скажонае, апасрэдаванае ўяўленне пра сучасную Беларусь, таму стараецца падаваць інфармацыю так, каб яна не была няправільна растлумачана ці пракаменціравана. Чытачы адразу знайшлі "сваю" інфармацыю. "ГР" пачалі больш шырока цытаваць беларускія замежныя выданні.

Зробленае наблізіла рэдакцыю да наступнага этапу развіцця газеты: пераходу да мадэлі — міжнародная беларуская газета. Захоўваючы беларускамоўны "Голас Радзімы", рэдакцыя пачала выдаваць рускамоўны дадаткі ў асобных краінах. Са студзеня 2002 года ў Ізраілі тыражом 20 тысяч экзэмпляраў пачаў выходзіць рускамоўны спецыяльны "Дыялог", які атрымаў шырокі грамадскі рэзананс і стаў неад'емнай часткай рускамоўнай прэсы Ізраіля. З сакавіка 2002 года ў Кішынёве ажыццяўляецца сумесна з урадавай газетай "Независимая Молдова" штотыднёвы выпуск "Беларусь у Малдове" (тыраж 10 тысяч экзэмпляраў).

Рэдакцыя ўдзельнічае ў грамадска-значных мерапрыемствах. На старонках газеты марапрадказанні "Хто дапаможа бежанцам". Асвятленне гэтай праблемы прынесла рэдакцыі перамогу ў конкурсе, прысвечанаму 50-годдзю Утварэння Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў, і ўзнагароду — камп'ютэр.

А Польшкі інстытут у Мінску адзначыў наша выданне дыпламам за

добра сумленнасць і ўніверсальную велічыню публіцыстыкі ў галіне культуры.

Улічваючы цікавасць чытачоў, рэдакцыя стала весці рэлігійную старонку "Жыццё і вера", раскажваць пра насычанае рэлігійнае жыццё ў краіне. Гэта работа рэдакцыі адзначана ўрадавай узнагародай — Памятным знакам "2000 гадоў хрысціянства".

Рэдакцыя клопаціцца аб папулярызацыі свайго выдання. Цікава прайшлі Дні газеты "Голас Радзімы" ў 2002 годзе ў Чорнаўцах (Украіна), свята газеты "Голас Радзімы" вясной 2003 года ў Адэсе (Украіна) і Кішынёве (Малдова), прэзентацыя на XII Міжнароднай выставе ў Маскве (Расія) у 2004 годзе.

Удасканальваючы сваю дзейнасць, рэдакцыя ў красавіку 2003 года стварыла аддзел міжнародных кантактаў і сістэматызацыі інфармацыі, які ўзначаліў прафесар Адам Мальдзіс. Мэта стварэння аддзела — сістэматызацыя галоўнай інфармацыі для ўключэння ў дзяржаўную праграму "Электронная Беларусь". Вядзецца работа над перавыданнем даведніка "Суайчыннікі ў свеце". Газета атрымала ліцэнзію і на выдавецкую дзейнасць з тым, каб прадоўжыць выдавецкую традыцыю.

Вялікую цікавасць у нашых суайчыннікаў атрымаў Інтэрнэт-праект газеты — Belarus 21.by. Колькасць наведвальнікаў з дня яго ўтварэння — красавіка 2004 года — дасягнула 170 тысяч чалавек. А гэта значыць, што беларусаў за межамі цікавіць рознабаковая і дакладная інфармацыя пра Беларусь.

НА ЗДЫМКАХ: урачыстая вечарына ў Доме дружбы; "Голас Радзімы" вітае Лявона МУРАШКА, прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве (злева ўверсе); зачытваецца пашанне Філарэта, Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі; ганаровую грамаду намесніку галоўнага рэдактара газеты Таццяне КУВАРЫНАЙ уручае Станіслаў БУКО; рэдактар газеты беларусаў Латвіі "Прамень" Лявон ШАКАВЕЦ; супрацоўнікі "Голасу Радзімы"; сярод гасцей — калегі з радыёстанцыі "Беларусь" (вяшчанне на замежку) Навум ГАЛ'ПЯР'ВІЧ (другі злева) і Ганна МАХАВІКОВА (у цэнтры).

Фота
Марыя ЖЫЛІНСКАЯ і Яўгена КАЗЮЛ.

Радкі з віншаванняў

Прыміце нашы шчырыя віншаванні з нагоды 50-гадовага юбілея газеты "Голас Радзімы". Ваша выданне заўсёды на высокім прафесійным узроўні выконвае галоўную задачу — аб'ектыўна інфармуе сусветную грамадскасць, нашых суайчыннікаў за рубяжом пра жыццё ў Рэспубліцы Беларусь, палітыку, якая праводзіцца Прэзідэнтам краіны.

Маючы мноства сумесных праектаў з партнёрамі за рубяжом, кіраўніцтва і калектыў газеты дабіліся самай высокай ацэнкі калег у розных краінах свету. Не з'яўляецца выключэннем і праект — штотыднёвая газета "Беларусь в Молдове", якая выпускаецца сумесна з Пасольствам Рэспублікі Беларусь у Малдове і газетай "Независимая Молдова" і якую з цікавасцю чытаюць не толькі прадстаўнікі беларускіх суполак, але і палітычная эліта Рэспублікі Малдова.

У дзень юбілею дазваляецца пажадаць калектыву газеты поспехаў, рэалізацыі новых пачынанняў і яшчэ большай папулярнасці.

Васіль САКОВІЧ,
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол
Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Малдова.

Сардэчна віншую вас з юбілеем газеты — 50-годдзем з дня заснавання. Ваша дзейнасць вядома не толькі ў Рэспубліцы Беларусь, але і ўсяму далёкаму і блізкаму замежжю. Мы ўдзячныя за аб'ектыўнае, высокага ўзроўню інфармацыйнае асвятленне падзей на разнастайных тэмах, якія цікавяць чытачоў як у Беларусі, так і беларускую дыяспару ў дзяржавах СНД і далёкага замежжа.

Г.МАНЬШЫН, кіраўнік Міжнароднай акадэміі інфармацыйных тэхналогій (МАІТ), акадэмік МАІТ, член-карэспандэнт ІАН Беларусі, У.ШУТЛЯ, акадэмік МАІТ.

Ад імя Данецкай абласной грамадскай арганізацыі "Культурна-асветніцкае таварыства беларусаў "Нёман" ва Украіне прыміце самыя сардэчныя віншаванні з юбілеем газеты.

Удзячныя за ўсебаковую і дакладную інфармацыю аб Рэспубліцы Беларусь і беларусах замежжа, за дзейнасць па адраджэнні і захаванні беларускай культуры, роднай мовы сярод беларускай дыяспары.

Анатоль АКУШКА,
кіраўнік КАТБ "Нёман",
ганаровы консул Рэспублікі Беларусь
ва ўсходніх абласцях Украіны.

Сябры! 50 год — час сталасці, міжнароднага чытацкага прызнання і сур'ёзнага аўтарытэту, як падкрэсліваюць гэта прыднястроўскія беларусы, "у суайчыннікаў за межамі Беларусі". Наша газета называецца "Прыднястроўе", і мясцова беларуская абшчына падтрымлівае з намі вельмі цесную сувязь. Гэта па яе ініцыятыве ў нас штотыднёва выходзіць публікацыя аб дасягненнях брацкай Беларусі пад агульнай назвай — "Як жывяць, сябры?" Па меры магчымасці, як і ваша выданне, мы даносім да беларусаў Прыднястроўя голас Радзімы.

У знаёмай з дзяцінства песні пяецца: "Голас родны — он особенны, не надыйшыцца ім!" І гэта так. І тое, што ваша газета называецца "Голас Радзімы", вельмі сімвалічна! Вас ведаюць, вас чытаюць і шануюць і ў нашым Прыднястроўскім краі!

З чудаўным юбілеем, калегі!
Новых поспехаў вам у вашай складанай і высакароднай справе.

Уладзімір МАСЛЕНКАЎ,
галоўны рэдактар грамадска-палітычнай газеты "Прыднястроўе".
P.S. Сувязі з Рэспублікай Беларусь не толькі творчыя і прафесіянальныя. У Мінску і Гродна — дзесяць (!) сваякоў. Наш свет па-ранейшаму цесны.

Кацярына ЮРАН, кіраўнік камп'ютэрнай фірмы "Скай сістэмс":

"Суперкамп'ютэр = бізнес + культура"

Кацярына ЮРАН — яркая прадстаўніца новай, маладой хвалі беларускага бізнесу.

Яна паспяхова кіруе камп'ютэрнай фірмай "Скай сістэмс", якая супрацоўнічае з прадстаўнікамі бізнесу розных краін.

Бізнес-лэдзі — не толькі паспяхова ў справах, але і клапатлівая маці дзвюх дзяцей, аматарка падарожжаў, мастацтва, горных лыжаў, фітнэсу, аўтаспорту...

— Кацярына, ваша праца звязана са справамі, якія больш тычацца рацыянальнага, чым эмацыянальнага духоўнага. І тым не меней, вас называюць эстэтам. Адкуль гэтая прага да прыгажосці? Узгадайце падрабязнасці пра сваіх родных...

— Мой прадзед — карэнны мінчанін, былы машыніст. Яго прафесія лічылася напачатку мінулага стагоддзя нечым неардынарным. Цягнік, які ён вёў, рухаўся з хуткасцю 40 кіламетраў у гадзіну, але тады лічылася, што гэта вельмі вялікая хуткасць. Усе суседзі захапляліся яго здольнасцямі і сілай волі. Яго сын, мой дзядуля Пётр, быў высокаадукаваным чалавекам. Бабуля Кацярына ведала пяць замежных моў. Мяне назвалі ў яе гонар. Дзядуля і бабуля перажылі жакі мінулай вайны, у 44-м годзе іх дом быў знішчаны падчас бамбёжкі. Нягледзячы на выпрабаванні лёсу, яны пранеслі праз усё жыццё любоў адзін да аднаго. У іх нарадзіліся чатыры дачкі і сын.

Напэўна, здольнасці, якія былі ў маіх дзядулі і бабулі, перадаліся і мне. Калі ўпершыню паехала па справах за мяжу, у Кітай, веданне замежнай мовы вельмі дапамагло. Не магу сказаць, што занадта добра валодала англійскай мовай. Але калі мы з калегамі заблукалі ў кітайскіх кварталах, дык веданне англійскай мовы паспрыяла: на нашым шляху сустрэўся кітаец,

які зразумеў, пра што ідзе гаворка, і паказаў, куды трэба ісці. На самой справе, мова свету — гэта мова душэўная. Людзі, не ведаючы мовы, адчуваюць, разумеюць адзін аднаго сэрцам...

— Што ў вашым разуменні — духоўна багаты чалавек?

— Я веру ў дабро. На прыгажосці, гармоніі і дабрыві трымаецца свет. У жыцці ўсё павінна быць прыгожым. Беларусы, я лічу, здольныя зрабіць сваё жыццё такім. Усё ў нашых руках. Я мару, каб Беларусь адкрылася для ўсёй Еўропы і ўсяго свету, як цудоўная кветка.

Радуе, што ў нас пачалі з большым гонарам падаваць сябе беларусамі. Сур'ёзна рыхтуюцца да такіх прэстыжных міжнародных творчых конкурсаў, як "Еўрабачанне" і іншых. Прыемна, што суайчыннікі і ў спорце знаходзяць сусветнае прызнанне. У нашага народа — вялікі патэнцыял, вялікая сіла волі, сіла духа.

— Якія якасці вы імкнецеся выхоўваць у сваіх дзецях?

— У мяне двое дзяцей — чатырнаццацігадовы сын Віктар і пяцігадовая Аліса. Дачка ходзіць у дзіцячы сад, займаецца танцамі. Яна напрасіла купіць піяніна. Разам чытаем казкі, глядзім дзіцячыя фільмы. Я імкнуся даць дзецям такое выхаванне, каб яны былі высокаадукаванымі і культурнымі людзьмі. У Віктара вызначаецца схільнасць да моў.

Я ж хачу, каб у першую чаргу ён добра ведаў родную, беларускую мову, гісторыю свайго народа. Сёлета сын будзе здаваць экзамен па гісторыі Беларусі. Радуе, што зараз дзеці глыбока вывучаюць гісторыю свайго краіны. Калісьці наша мінулае ў падручніках асвятлялася спіла і спісла. Я сама з цікавасцю перагортваю старонкі яго падручніка, чытаю кніжкі і артыкулы, прысвечаныя нашай гісторыі.

Я, напрыклад, не магу чытаць у газетах пра крымінал і глядзець па тэлебачанні крымінальныя сюжэты. Душа чалавека ўсё роўна патрабуе палёту! Мне падаецца, што трэба больш раскажваць пра архітэктурную спадчыну, пісаць пра аднаўленне старажытных замкаў і палацаў... Калі я была ў Міры, атрымала асалоду ад пабачанага. Цудоўна, што велічны замак зараз рэстаўрыруецца! На мой погляд, недастаткова добра яшчэ рэкламуюцца нашы славуцікі як у Беларусі, так і ў свеце...

— Як бачна, вы любіце падарожжы...

— Часта мы вандруем разам з сынам, знаёмімся са славуціцамі і культурай розных краін свету. Былі ў Іспаніі, Францыі, Германіі, Балгарыі, Турцыі. Шмат ездзілі па краінах былога Савецкага Саюза. Калі бываем па-за межамі Беларусі, паказваю яму ўсё стаўчае, годнае, што там маецца.

Я кажу: хачу, каб ты, калі станеш дарослым, тое стаўчае, што ўбачыў, пераносіў на нашу глебу. Мне часта даводзіцца сустракацца з паважанымі людзьмі ў свеце. Значу, па ўзроўні адукацыі і культуры мы не адстаём ад іх. Адукацыю беларусы атрымліваюць шырокую, глыбокую і разнакавовую. З нашымі людзьмі цікава мець зносіны.

— Прадстаўнікі бізнесу апошнім часам пачынаюць больш звяртацца да праблем нацыянальнай культуры. Увогуле, ці могуць ісці поруч культура і бізнес?

— Усё наша культурнае багацце неабходна цаніць і берагчы. Менавіта па такім стаўленні вызначаецца культура кожнай асобы, грамадства ў цэлым. Беднасць і культура ў наш час — нонсэнс. Творцы сённяшніх "Месяцавых санат" не павінны ствараць у беднасці. Культура і бізнес проста павінны ісці поруч.

Воляй лёсу я стала займацца камп'ютэрамі. У прынцыпе, што такое камп'ютэр? Быццам бы жалезка, якая дапамагае людзям мець камунікацыю, хутка атрымліваць інфармацыю. Мне хочацца, каб гэтая рэч была прыгожай. Зараз уваходзіць у наша жыццё такі накірунак, як моўдзінг. Камп'ютэры набываюць новае аблічча. Сістэмныя блокі робяцца празрыстымі, у іх свеціцца рознымі колерамі лямпачкі. Такім чынам, былая жалезка становіцца прывабнай, стварае настрой. Камп'ютэр мяняе свае ўнутраныя канфігурацыі. Я і маю калегі працуем у гэтым накірунку.

Зараз грамадства выйшла на іншы ўзровень жыцця, з'явілася патрэба ў прыгажосці, якая павінна быць паўсюль, у кожным моманце жыцця. Агульны прыгажосцю сэрцы людзей робяцца добрымі. Прыгажосць усё ж павінна выратаваць свет, я ў гэта веру.

Гутарыла Наталля АЛЯКСЕЕВА. НА ЗДЫМКУ: Кацярына ЮРАН у час падарожжа ў Італіі.

Спадчына

Не на старонках "Голасу Радзімы", а менавіта перадрукаваны з яе артыкул трапіў на мае вочы ў "Краязнаўчай газеце" за № 34 (51) Эдуарда Агуновіча — высокаінтэлектуальнага, таленавітага мастака, які праз сваю творчасць меў магчымасць сутыкнуцца з дзейнасцю Кірылы Тураўскага і адчуць: стваральнік прыгожага пісьменства ўсходніх славян велічна ўздымаецца на тураўскай зямлі.

Гісторыкі заўсёды лічылі сваім прырытэтам даследаванне старажытнай пісьменнасці ды насцярожана ставіліся да неспецыялістаў, але далей быў каментарый Вячаслава Чамярыцкага, праўда, ужо з прапановай такую праблему не замоўчваць: "Геніяльнае "Слова" і геніяльны тураўскі Залатавуст гэтага вартыя". Гэта я ўспрыняла як запрашэнне прыняць удзел у далейшай размове.

Бадай, уся складанасць праблемы ў тым, што адны даследчыкі лічаць: аўтар "Слова" пісаў у хрысціянскія часы і быў хрысціянінам, а іншым, маўляў, перашкоджаюць падазненні тут імёны нібы дахрысціянскіх багоў: Дажбог, Стрыбог, Велес... таму, прыгажосцю якім чынам змаглі ўварвацца старажытныя паганскія істоты ў высокадухоўны твор.

Кірыла Тураўскі: адкрыты для пошуку

Хіба ж не дзіўным можа падацца, што імя "Дажбог", пазначанае яшчэ ў "Слове", давялося мне пачуць у вёсцы Дарасіно Любанскага раёна ў пачатку 80-х гадоў мінулага стагоддзя. Тады маёй суразмоўцы ішоў восьмы дзесятак, а сказала яна так: "Заўтра, дажбог, паеду ў царкву", ганарліва пахваліўшыся, што родзіч павязе на машыне. А сэнс сказанага варта разумець так: "Заўтра, калі даць Бог, паеду ў царкву". Значыць, у яе гаворцы, так як і ў тэксце "Слова", з'яднаны два розныя па сэнсе словы: "даць", "Бог". І калі сучасныя даследчыкі пагаджаюцца, што першыя перакладчыкі дапусцілі значныя промахі, то гаворка прастай, непісьменнай беларускай кабеты — тут істотны аргумент.

Варта ўвагі і другое імя — "Стрыбог". Аказваецца, калі гэтае слова раскладзі на часткі, то атрымаецца: "с" — прыстаўка, "тры", "бог" — два карані, розныя па сэн-

се. Такім чынам, гэтае слова выцягвае сэнс хрысціянскай філасофіі: Бог Бацька, Бог Сын, Бог Дух Святы. Гэту траістасць простым хрысціянам не так і лёгка зразумець, але Апосталы, дзякуючы падказцы Святога Духа, дакапаліся да ісціны і нам падказалі. Насамрэч, і з гэтага прыкладу бачна недакладнасць перакладу, які ў сваю чаргу патрабуе ад беларускіх навукоўцаў ачысціць ад напластаванняў кожнае слоўца велічнага твора першых часоў хрысціянства.

Асабіста я не ведаю, ці цікавіцца "Словам" вучоныя паўднёвых славянскіх краін, а вось што тычыцца бліжэйшых да нас — заходніх, то, дзякуючы працам польскага вучонага Генрыха Лаўмянскага, прадстаўляецца магчымасць пазбавіцца і наймення "Велес". Гэты вучоны даказваў, што ў славян такога бога ніколі не існавала. На яго думку так хрысціяне ў X — XI стагоддзях на сваёй мове называлі грэчаскага свя-

тога Уласія Севасціяна (памёр каля 313 года), які быў ахоўнікам жывёлы.

Вельмі важкія аргументы і тыя, што Эдуард Агуновіч карпатліва збіраў гістарычныя звесткі не дзеля спрэчкі са спецыялістамі, а таго вымагала яго творчая праца: гравіраванне на латуні, у парсуне на кужалі "павалоцы". А тое, што ён асцярожна склеіў, як разбіты крышталі, паказвае, як тое і даводзіць Біблія, што сэнс слоў "розум" не адэкватны "мудрасці", бо яна даецца чалавеку па веры ў Госпада. Вось чаму без веры, адмаўляючы ды забараняючы рэлігію, у часы ваўнічага атэізму фантазія савецкага гісторыка пераступіла мяжу навуковага сэнсу, і ён панавыводзіў са старых славянскіх слоў і іншых мянушкі багоў, напрыклад, у словах "жыля", "карыць" адкапаў дэманалогію. Яго фантазію не стрымаў і сэнс гэтых слоў, паддзельных у Іпацьеўскім летапісе, або пераклад сярэдзіны XIX

стагоддзя расійскага перакладчыка А.Майкава.

Таксама мяне здзіўляе, як сучаснікі лёгка прымаюць на веру мянушкі зычніцкіх істот, не паглыбляючыся ў сэнс хрысціянскай рэлігіі. А справа ў тым, што хрысціянства прынесла славянам святыя кнігі: Біблію, Евангелле, Псалтыр, што аўтар "Слова" баяўся б узгадваць аб зычніцкіх істотах (узьяць да прыкладу сэнс хаця б першага Псаломы), калі б яны нават існавалі ў светапоглядзе людзей таго часу.

Сёння паціху ажыўшая нацыянальная самасвядомасць аднаго з славянскіх народаў — беларусаў, дае магчымасць вучоным многіх спецыяльнасцей гуртам дапамагчы гісторыкам па-новаму прачытаць "Слова" — залатуе скарбонку славянскай культуры, і тады, бясспрэчна, велічна ўзнімецца постаць нашага святога — Кірылы Тураўскага. **Марыя ЖАБІНСКАЯ.**

КРАСАВІК

“Міжрэчча” тураўскіх традыцый

Народны календар

“Красавік у полі чорны, а ў бары белы”

Назва месяца паходзіць ад слова “красаваць”, бо ў красавіку з’яўляюцца першыя краскі-кветкі.

1 красавіка — Дар’я Вясяня, свята вясны ў некаторых раёнах. Звычайна ў гэты дзень на апошні сняжок і ранішні мароз вясковыя ткалі выносілі адбелваць палотны.

6-га. У гэтым годзе на 6 красавіка прыпадае таксама сярэдзіна Вялікага посту — **Серадапосе**, калі пякуць спецыяльнае печыва з пяснага цеста ў выглядзе крыжа — крыжык, з якім ідуць на засеўкі і даюць каровам пры першым выгане на пашу. Іначай гэты дзень называецца Кросная серада, а ўвесь тыдзень — Крапчаты.

Камаедзіца, язьвінчае свята пакланення мядзведзю.

7-га — **Благавешчанне**, якое ў народзе лічыцца самым вялікім святам.

15-га — **Палікарп**. Назва прысвятка асацыяруецца з голадам, бо да гэтага часу адсяваліся, і часцей за ўсё апошнім зернем.

Тыдзень перад Вербніцай называецца Пахвальны: “Дзіка качка яйцом пахваліцца”. У пятніцу на Піншчыне мылі ўсе дзежкі. А ўвогуле ў гэты час не снавалі кросны, не бялілі хаты, а ў суботу лусілі нічога не рабілі, святкавалі.

24 красавіка — у католікаў **Вялікдзень**, а ў праваслаўных **Вербніца**, калі ў царкве асвятчаюць галінкі маладой вярбы. Сцебаюць адзін аднаго, прыгаворваючы: “Вярба б’е, не я б’ю, за тыдзень Вялікдзень. Будзь здаровы, як вада, будзь багаты, як зямля!”

25 красавіка пачынаецца **Белы тыдзень** (або **Вербны**), калі ўсё мыюць і прыбіраюць у хаце і на двары, рыхтуюцца да Вялікадня.

30 красавіка ў **Красную суботу** трэба зранку пячы пірагі і фарбаваць яйкі цыбулінкам. На могільках прыбіраюць, паліць кастры, а ў сыхах усю ноч гарыць агонь, не сыхаць, ідуць у царкву на ўсенячню.

Паводле **Алеся ЛОЗКІ**.

Упершыню на Беларусі статус духоўнай (нема-тэрыяльнай) гісторыка-культурнай каштоўнасці нададзены Тураўскаму карагод — абраду на свята Юр’я, які ў жывой традыцыі захоўвае фальклорна-этнаграфічны гурт “Міжрэчча” вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці.

Ён уключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь і ўзяты пад ахову дзяржавы.

Гурт “Міжрэчча” захаваў гэты веснавы карагод, які некалі ладзіўся на свята Юр’я 23 красавіка па старым стылі або 6 мая па новым стылі ва ўсіх вёсках на Тураўшчыне з усімі яго асноўнымі момантамі: пчэнне абрадавага хлеба-каравага (як і сам абрад, ён тут называецца карагод і сімвалізуе трыадзінага бога ўралжаю, бога-продка і апекуна плоднасці жывёлы і чалавека); карагоднае шэсце па вёсцы з пэўнай атрыбутыкай, якая дазваляе адшukaць яго глыбокія карані; кругавы карагод на жытнёвым полі, каб быў добры ўраджай збожжа, а таксама абыходзі вёскі і традыцыйныя гульнёвыя карагоды. Кожная гаспадыня ўгадвае ў гэты дзень пэўныя замовы і магічныя абрады, выганяючы сваю карову на юр’еву расу (раней

тут выкарыстоўваліся валы для апрацоўкі зямлі, і гэта ўпамінаецца ў песнях). Культ зямлі і хлеба, старажытны дахрысціянскі культ Ярылы яўна прасочваецца ў абрадах гэтага дня. Здзіўлялі яго некалі падлеткі 9-14 гадоў з дапамогай дарослых. І сёння ўдзельнікі гурта “Міжрэчча” прыцягваюць да ўдзелу ў абрадзе дзяцей і моладзь, перадаюць ім сакрэты вырабу абрадавых страў, майстэрства выканання традыцыйных спеваў, танцаў і карагодаў, народных звычайў, якія продкі завяшчалі зберагаць і перадаваць наступным пакаленням.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: гурт “Міжрэчча”; абрадавы хлеб Тураўскага карагода; карагод на полі. Фота з архіва Міколы КОТАВА.

Галерэя майстроў

Лозапляценне: з гісторыі промыслу

Пляценне — адзін са старажытнейшых заняткаў чалавека. Паводле археалагічных даследаванняў, пляценне з галін і каранёў дрэў, хмызняку вядома з неаліту. Выраб плеценых рэчаў утылітарнага характару для гаспадарчых і хатніх патрэб з’яўляўся распаўсюджаным заняткам беларускага сялянства на працягу стагоддзяў.

З лазовых пруткоў (дубцоў) плялі агароджы (плятні), сцены гаспадарчых пабудов, рыбалоўныя снасці, палукашкі для вазкоў і саней, кошыкі на агародніну, садавіну, бульбу, грыбы, ягады, каробкі, кублы на бялізну і адзенне, вулілазавікі, лучнікі, дзіпячыя люлькі, мэбло (крэслы). Лазовае і ліпавае лыка было неабходна для вырабу традыцыйнага сялянскага абутку — лапцяў. Мапабны пляцельнага промыслу асабліва ўзраслі з другой паловы XIX стагоддзя, калі

плеченыя рэчы бытавога і дэкаратыўна-прыкладнага характару сталі карыстацца вялікім попытам у местачковым і гарадскім асяроддзі. Пляценне (пераважна белае) на Беларусі, як і ў Заходняй Еўропе, увайшло ў моду, што з’явілася штуршком для ўдасканалення тэхнікі пляцення і ўзбагачэння асартыменту тавараў.

Плеценая мэбля (сталы, крэслы, канапы, этажэркі, шырмы), сталовы посуд (фруктоўніцы, сушарніцы, цукерніцы, хлебніцы), скрыначкі, кошыкі і каробкі для рукадзелля, дарожныя прыналежнасці (скрыні, сакваяжы, чамаданы), дзіпячыя цапкі — усё гэта мастацкае багацце разнастайных форм, фарбаў, колеру і дэкору запоўніла рынкі.

У канцы XIX стагоддзя лозапляценне набыло, акрамя хатняга, характар саматужнага промыслу,

майстры сталі шырока працаваць на продаж.

З’явіліся пэўныя асяродкі лозапляцення. Асаблівае папырэнне набыў кашолачны промысел. Кошыкі былі запатрабаваны паўсюдна. Увогуле лозапляценне найбольшае развіццё атрымала ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзяў на Палессі (Моталь, Адрыжын, Нава-сёлкі, Лахва, Давыд-Гарадок на Брэстчыне), на Міншчыне (Слуткі, Мінскі, Барысаўскі, Вілейскі паветы), у шэрагу населеных пунктаў Віцебшчыны (Норыца, Верхняе), Гродзеншчыны (Ходараўцы).

У пачатку XX стагоддзя з заснаваннем земскага самакіравання ў Беларусі развіваецца рамесная адукацыя, адкрываюцца рамесныя вучэбныя майстэрні, класы пры вучылішчах і сельскіх школах, дзе вучні навучаліся розным рамёствам, у тым ліку і ло-

запляценню. Пры гэтым мясцовыя традыцыі ўзбагачаліся еўрапейскім вопытам.

Даследчыца Вольга Лабачэўская прыводзіць звесткі, што ў 1905 годзе клас пляцення кашолак меўся ў Магілёве пры гарадскім вучылішчы, кашолачны аддзяленні існавалі пры сельскіх школах у Пінскім павеце, майстэрня па пляценні кошыкаў дзейнічала пры Магілёўскім сіроцкім доме.

З 1908 вучэбная майстэрня па пляценні існавала ў Гомелі. У 1913-м Мазырскае земства адкрыла вучэбную майстэрню і ў мястэчку Лахва, у Бабруйскім павеце была арганізавана школа ў Глуску, у 1914 годзе адкрыта кашолачная майстэрня ў вёсцы Палынкавічы Магілёўскага павета. Вырабы майстроў неаднойчы дэманстраваліся на саматужна-прамысловых вы-

Заканчэнне на 8-й стар.

Каб адвечнае існавала вечна

З дапамогай ЮНЕСКА пры Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры створаны цэнтр захавання нематэрыяльнай культурнай спадчыны беларусаў "Адвечнае", які ўзначальвае вядомы фалькларыст Іван КРУК.

На пачатку лютага гэтага года тут была праведзена міжнародная канферэнцыя пад эгідай ЮНЕСКА з удзелам прадстаўніка гэтай арганізацыі Рыкса Смітса (пра канферэнцыю мы паведамілі ў нумарах "Голасу Радзімы" за 10 і 24 лютага гэтага года). Па нашай просьбе Іван КРУК расказвае, як быў створаны цэнтр і з якой мэтай праводзілася канферэнцыя.

— У кастрычніку 2003 года была прынята Канвенцыя ЮНЕСКА аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. За год да яе прыняцця па каналах Нацыянальнай камісіі ЮНЕСКА мы атрымалі праект гэтай канвенцыі і распачалі шэраг мерапрыемстваў, каб наша краіна далучылася да яе. Першым крокам стала распрацоўка праекта на грант ЮНЕСКА (па праграме ўдзелу). Мы заявілі праект на падтрымку фальклорнай спадчыны рэгіёна Усходняга Палесся — веснавыя абрады. Разам з Ахсанай Катовіч, якая працуе ў нашым цэнтры, ездзілі ў Лельчыцкі, Жыткавіцкі, Веткаўскі, Чачэрскі раёны і зрабілі 5 відэафільмаў: "Гуканне вясны" (вёска Тонеж Лельчыцкага раёна), "Грамніцы" (Лельчыцкі раён, вёска Новае Палессе), "Святая свечкі" (вёска Пераляўка Веткаўскага раёна), "Абрад валжэння і пахавання стралы" (вёска Казань Баласунскага раёна), "Веснавыя абрады Усходняга Палесся" (фільм, які аб'ядноўвае ўсе матэрыялы).

Накіравалі праект на грант ЮНЕСКА ў Парыж і пачалі рыхтаваць канферэнцыю з удзелам навукоўцаў і творчай інтэлігенцыі для таго, каб пераканаць калег у тым, што трэба падтрымаць канвенцыю і далей рабіць крокі ў накірунку яе выканання. Канвенцыя ўступіць у сілу, калі 30 краін ратыфікуюць яе.

Тым часам пачалі фарміраваць свой архіў, збіраць матэрыялы, якія можна будзе выкарыстоўваць у першую чаргу ў навучанні студэнтаў нашага ўніверсітэта (наш праект скіра-

ваны не столькі ў навуковае асяроддзе, колькі ў навукова-практычную сферу дзейнасці). Таму мы звярнуліся да рэктара нашага ўніверсітэта з ідэяй стварэння цэнтра, які б быў шматаспектным і складаўся з некалькіх структурных адзінак (кафедра этналогіі і фальклору, факультэт традыцыйнай беларускай культуры і сучаснага мастацтва, музей традыцыйнай беларускай культуры). Было выдзелена два пакоі, і цяпер у цэнтры працуюць два супрацоўнікі. Работа цэнтра пакуль што фінансуецца са сродкаў нашага ўніверсітэта.

Працуем у некалькіх накірунках. Найперш ідзе падрыхтоўка да стварэння музея традыцыйнай беларускай культуры і цэнтра па вывучэнні і захаванні нематэрыяльнай спадчыны "Адвечнае". Мэта стварэння музея — не архіваванае. Праз відэа, праз камп'ютэрныя сродкі будзем уцягваць сучаснага чалавека ў свет архаічнай традыцыі. Не проста дыстанцыйнае суперажыванне таму, што ўбачаць нашы студэнты, а ўключэнне іх у мікракосмас гэтай культуры. Там будзе прадстаўлена інфармацыя пра ўсе святы. Студэнты змогуць азнаёміцца з пэўным тэкстам праз камп'ютэр, а таксама паглядзець відэафільм. Такім чынам, мы лічым неабходным прысутнасць моманту суперажывання і ўключэння ў свет традыцыйнай культуры пры падрыхтоўцы студэнтаў да любой тэмы семінара, да любой лекцыі.

У нашым цэнтры збіраем ся маніраваць заснятыя фільмы і прапаноўваць іх на продаж, рабіць запісы на дыскі фанарам народных песень і мелодый. Я думаю, што варта паглядзець, што зрабіла Літва ў гэтым накірунку: 600 тысяч запісаў фальклорных адзінак літоўцы прадставілі ў Інтэрнэт. Карыстайцеся, шанюная Еўропа! Нам да гэтага яшчэ шмат зрабіць трэба! Таму хочацца ў нашым цэнтры не толькі фальклорныя пра-

ктыкі праводзіць, але і фіксаваць для гісторыі кантэкст ужывання, выкарыстання, тое, як працавала гэта традыцыя. Літва ў гэтай справе для нас прыклад.

Вельмі вялікую і значную працу робіць Лабараторыя традыцыйнага мастацтва Беларускага інстытута праблем культуры па выданні рэгіянальнага 6-томніка па кожнаму гістарычнаму рэгіёну. Гэта выдатна! Але мы хацелі б на падставе іх матэрыялаў, а таксама больш ранніх, зрабіць атлас традыцыйнай культуры беларускага народа. Камп'ютэрныя тэхналогіі даюць такую магчымасць. Вось абрад, а вось лакальная зона яго дзеяння. Магчыма, з цягам часу мы выйдзем на атрыбутыўнасць, на сюжэты казак, песень, гэта значыць — трэба па максімуму заклапі, каліфікаваць інфармацыю па рэгіёнах, рэльефна падаць календар у кожнай лакальнай традыцыі. Мы пакуль што сёння яго асэнсоўваем як агульнабеларускі, а потым пачнём больш падрабязна глядзець на лакальныя геаграфічныя зоны.

Спадзяёмся, што мы выйграем гэты грант. Кіраўнік секцыі нематэрыяльнай спадчыны ЮНЕСКА Рыкс Смітс інфармаваў нас, што пасля напірання разгляду праектаў, калі не будзе ніякіх прэтэнзій да дасланых матэрыялаў, 24 лістапада гэтага года адбудзецца канчатковае пасяджэнне Камісіі ЮНЕСКА, дзе будуць падведзены вынікі.

17-18 снежня 2004 года мы з Пастаянным прадстаўніком па справах ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Беларусь Уладзімірам Шчасным былі на канферэнцыі ў Казані, дзе праходзіў пяты рэгіянальны семінар па падтрымцы Канвенцыі аб ахове нематэрыяльнай спадчыны ў краінах так званнага Маскоўскага класара (гэта Расія, усе краіны Закаўказзя і Малдова). Там яшчэ толькі абмяркоўваецца канвенцыя. На семінары мы сабралі прадстаўнікоў гэтага класара і паведамілі, што пла-

н у е м правесці канфе-

рэнцыю і прааналізаваць, што азначае паняцце "нематэрыяльная культурная спадчына", як яна суадносіцца з паняццямі "духоўная культура" і "фальклорная спадчына". Мы прэзентавалі тэму, праблемнае поле канферэнцыі, і кіраўнік Маскоўскага бюро ЮНЕСКА Філіп Квін, а таксама яго намеснік Любава Морава вельмі станоўча адрагавалі на гэта. На семінары ў Казані дэлегацыя ад кожнай рэспублікі прадстаўляла дзве асобы — функцыянер ад Міністэрства культуры і навуковец. Праз два тыдні пасля абмеркавання на розных узроўнях у рэспубліках нам прыйшло паведамленне, што Расійская Федэрацыя выдзяляе сродкі на праезд у Мінск удзельнікам канферэнцыі. Больш таго, Маскоўскае бюро выдзеліла сродкі на тое, каб мы змаглі растыражываць відэафільмы і раздаць іх удзельнікам канферэнцыі. Такім чынам, мы праявілі міжнародную канферэнцыю, на якой было прадстаўлена каля 50 дэлегацый з Беларусі, Расіі, Украіны, Арменіі, Грузіі, Азербайджана, Малдовы. Разам мы абмеркавалі стан традыцыйнай культуры ў кожнай краіне і прыйшлі да высновы, што далучэнне да канвенцыі ЮНЕСКА — неабходная і вельмі важная справа ў час агрэсіўнай глабалізацыі ва ўсім свеце. Захаванне і развіццё нематэрыяльнай культурнай спадчыны — вельмі важны аспект у захаванні любога этнасу ў свеце.

Наш наступны крок: хочам звярнуцца да Прэзідэнта Беларусі з прось-

бай падтрымаць ідэю стварэння Цэнтра захавання нематэрыяльнай культурнай спадчыны беларусаў, адкрыць бюджэтнае фінансаванне і дапамагчы сродкамі для развіцця гэтага цэнтра. Наш рэктар зрабіла ўсё, каб мы пачалі працу. Магчыма, потым будзе выдзелена нейкая частка сродкаў з праграмы "Культура" або адкрыта спецыяльнае фінансаванне. Мы спадзяёмся на падтрымку ўнутры краіны і вельмі ўдзячны ЮНЕСКА за фінансаванне беларускіх праектаў. У свой час на падобныя мэты гранты ЮНЕСКА атрымала лабараторыя фальклору філагалічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта, 25 тысяч долараў на апаратуру атрымаў акадэмічны Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору, наступная ін'екцыя была зроблена Беларускаму дзяржаўнаму інстытуту праблем культуры. Зараз, я думаю, нам трэба аб'яднаць нашы намаганні ў галіне стварэння банка даных нематэрыяльнай спадчыны, рэстаўрацыі і захавання фальклорных архіваў шляхам пераводу на сучасныя носбіты. Толькі разам мы зможам вырашыць праблемы ў галіне захавання нашай нематэрыяльнай спадчыны. І калі наш цэнтр выканае ролю кардынатора работ у гэтым накірунку, захоўваючы свае мэты і задачы, я буду лічыць, што сваю місію выканаў.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.
НА ЗДЫМКАХ (падчас канферэнцыі ў Мінску): абмеркаванне праблем за круглым сталом; Рыкс СМІТС; Іван КРУК (на 1-й стар.) — старшыня аргкамітэта канферэнцыі; кіраўнік цэнтра "Адвечнае".
Фота аўтара.

Галерэя майстроў

Пачатак на 7-й стар.

ставах рознага ўзроўню.

На Мінскай сельскагаспадарчай і саматужна-прамысловай вы-

Лозапляценне: з гісторыі промыслу

ставе 1901 года было шмат плеченых рэчаў, сярод іх — лазовыя кошыкі з Пінскага павета, калекцыю плеченых кошыкаў паказаў селянін Т. Яновіч з мястэчка Лахва Мазырскага павета, плечены мэблевы гарнітур — селянін І. Яноўскі з вёскі Бахмашоўка Вілейскага павета. Кашолкі, плеченая мэбля з лазы ў якасці экспанатаў ад Віцебскай губерні былі прадстаўлены на II Усерасійскай саматужнай выставе 1913 года ў Санкт-Пецярбургу. Вырабы кашыкарскай майстэрні Гомельскага павятовага земства (сталы, крэслы, кашы, дзіцячая мэбля) цікавілі наведвальнікаў выставы ў Вільні (1913 г.). Вядомы віленскі кірмаш "Казюкас" быў традыцыйным месцам збыту сялянскіх рамесных прадметаў са Смаргоні, Глыбокага, навагрудскага і лідскага наваколля, значную частку якіх складалі плеченыя з лазы кашы на бялізну, розныя кошыкі,

вялікія кашы на вазы, бучы на рыбу, кашыкі для немаўлят, мэбля. У розных месцах Беларусі адкрываліся школы, ладзіліся курсы па навучанні рамяству лозапляцення. Найбольш цікавыя самабытныя вырабы набывалі музеі, у прыватнасці, Палескі музей у Пінску. У 1939-м на выставу ў Нью-Йорк з музея былі адпраўлены палескія "карабаны" — плечены з лазы і саломы посуд, які выкарыстоўваўся палешукамі для захавання зерня. На пачатку 1930-х гадоў ствараліся прамысловыя арцелі, майстэрні.

У сярэдзіне XX стагоддзя рамяство пляцення страціла сваё былое значэнне ў народным побыце, бо шэраг прадметаў быў выцснуты з ужытку гарадскога і сельскага насельніцтва іх фабрычнымі аналагамі з розных матэрыялаў-заменнікаў, у тым ліку сінтэтычных. Новае жыццё лоза-

пляценне ў якасці мастацкай творчасці атрымала з канца 90-х гадоў, калі разгарнуліся працэсы па захаванні этнічнай спадчыны, адраджэнні і развіцці традыцыйнай мастацкай культуры. Сучаснае лозапляценне актыўна развіваецца ў мастацка-дэкаратыўным накірунку. Майстры ў сваёй працы абапіраюцца на шматвекавы вопыт сваіх бацькоў і дзядоў, пераасэнсоўваючы яго праз прызму сучаснага светапогляду: з'яўляюцца, напрыклад, новыя формы вырабаў, новыя дэкаратыўныя прыёмы ў аздабленні традыцыйных рэчаў. Дарэчы, на Міншчыне налічваецца каля 120 майстроў лозапляцення, 25 пляцельчыкаў з асновай драўні, гурткі лозапляцення функцыянуюць у 12 раёнах, актыўную работу па адраджэнню традыцый лозапляцення праводзяць установы культуры новага тыпу — дамы (цэнтры) ра-

мёстваў. У апошні час добрай традыцый стала правядзенне святаў — конкурсаў рамёстваў. I Рэспубліканскае свята-конкурс "Лазовыя карункі" адбылося 24 кастрычніка 1998 года ў Мінску. Сталі праводзіцца адпаведныя абласныя і раённыя святы. У сталічнай вобласці "Лазовыя карункі" пачалі сваю гісторыю 7 чэрвеня 1998 года ў Слуцку, II абласное свята прайшло ў Вілейцы ў верасні 2002-га, III — у Клецку ў чэрвені 2004-га. Удзельнікі ўрачыстасцей, знакамітыя майстры і іх таленавітыя вучні адзначаліся ганаровымі граматамі, дыпламамі, прызамі.

Ніна БУРАКОЎСКАЯ,
метадыст Мінскага абласнога
цэнтра народнай творчасці;
Ірына ШТЭФАН,
кіраўнік клуба "Майстры Міншчыны".
НА ЗДЫМКУ: Сяргей СЯДУН —
майстар з Любані.

3 гісторыі страт і вяртання

Выяўлена ў Польшчы і Чэхаславакіі

Усе мы добра ведаем аб злачынствах нацыстаў на тэрыторыі Беларусі ў часы Другой сусветнай вайны. Гэта — смерць мільёнаў людзей, разбураныя гарады, спаленыя сёлы, знішчаная эканоміка. Але ёсць і другая, не менш важная частка злачынстваў — раскраданне гісторыка-культурных каштоўнасцей нашага народа.

Пра страты гісторыка-культурных скарбаў расказваюць нам дакументы Нацыянальнага архіва Беларусі. Яны сведчаць, што нямецкае камандаванне распрацавала прадаваны план адбору і вывазу рэліквій. Так, дакументы аператываўнага штаба Розенберга прадстаўлены ў нашым архіве дырэктывамі, службовымі інструкцыямі, распараджэннямі для супрацоўнікаў, данясеннямі аб выніках абследавання культурна-асветных і навуковых устаноў не толькі нашай рэспублікі, але таксама Расіі і Украіны. Данясенні дапаўняюцца фотаздымкамі, малюнкамі, вопісамі і планами адпраўкі найбольш каштоўных музейных экспанатаў, бібліятэчных і архіўных фондаў.

Красамоўнай ілюстрацыяй сказанаму з'яўляюцца помнікі беларускай гісторыі і культуры, якія нацысты не паспелі вывезці з Рыгі ў сувязі з прыходам Чырвонай Арміі (аб гэтым мы расказалі ў сакавіцкіх старонках "Вяртання"). Працягнем узнятую тэму далей. Аказваецца, на вызваленых тэрыторыях пазней былі выяўлены ўнікальныя каштоўнасці, якія фашысты паспелі вывезці ў Германію. Так, у

лютым 1946 года ў Рыгу прадстаўнікамі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя Леніна былі рээвакуіраваны матэрыялы з горада Мыславіцэ (Польшча), а туды яны былі перавезены крыху раней з горада Рацібор (Ратэнаў). Адначасова вярнуліся ў Рыгу і матэрыялы з Чэхаславакіі.

У Мінск жа ўказаныя каштоўнасці прыбылі ў маі 1946 года. Іх часова размясцілі ў актасховішчах пры ДOME ўрада для наступнай навукова-тэхнічнай апрацоўкі. Пры разборы выявілася, што дакументы, якія прыбылі з горада Рацібора, належаць Цэнтральнаму дзяржаўнаму архіву Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР (у колькасці 4 490 адзінак захавання), Дзяржаўнаму архіву Магілёўскай вобласці (20 745 адзінак), Асабістаму архіву СССР (709 адзінак). У апошні ўваходзілі дакументы безазмігранцкіх арганізацый (на рускай і французскай мовах); розных іншаземных арганізацый.

кай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР (у колькасці 4 490 адзінак захавання), Дзяржаўнаму архіву Магілёўскай вобласці (20 745 адзінак), Асабістаму архіву СССР (709 адзінак). У апошні ўваходзілі дакументы безазмігранцкіх арганізацый (на рускай і французскай мовах); розных іншаземных арганізацый.

У матэрыялах, рээвакуіраваных з Чэхаславакіі, прадстаўнікамі Дзяржаўнага архіва Мінскай вобласці былі выяўлены фонды Мінскага дваранскага дэпутатскага сходу Мінскага губернскага прадвадзіцеля дваранства, фамільныя фонды князёў Радзівілаў і Вітгенштэйнаў (каля 50 тысяч адзінак).

Так была вернута яшчэ адна частка нашай спадчыны, якая ўзяла вялікую цікавасць для нямецкіх кіраўнікоў. Яна была ім патрэбна для вывучэння Беларусі з мэтай ажыццяўлення задуманага.

Інэса ДАРАГУШ, вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага архіва Беларусі. НА РЭПРАДУКЦЫЯХ: загад Розенберга аб вывазе каштоўнасцей з Беларусі; разгрузваюцца вернутыя кнігі.

"Вяртанне святыняў царкве"

З такім подпісам быў змешчаны здымак, які тут рэпрадуцыруецца, у кнізе "Шлях служэння" (Мн., 2005), выдадзенай да 70-годдзя Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі. Кніга выйшла па благаслаўленні

Свяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Аляксія II.

Як вядома, у апошнія дзесяцігоддзі беларускія ўлады перадалі праваслаўнай царкве многія іконы, канфіскаваныя мятнямі пры спробах вывезці іх за мяжу.

Эксклюзіў

Сапегаўскія планы Масквы як... сталіцы Беларусі

У Музеі гісторыі Масквы экспануюцца два планы сталіцы: "Петров чертёж" і "Сігізмундов план" з надпісамі на лацінскай мове, але без неабходнага ў такіх выпадках перакладу. Гэтыя планы былі апублікаваны ў некаторых рускіх выданнях, хоць і без належнага аналізу. "Беларуская энцыклапедыя" ў артыкуле "Масква архітэктурная", напісаным з майм удзелам, таксама змясціла "План Масквы 1610 ("Жыгімонтаў план)". Складзены П. Г. Абеліанам. Гравюра Л. Кіліяна (прыгадаем, што Сігізмунд — па-беларуску Жыгімонт).

Паколькі даследаванне плана на момант выхаду тома (2000) не было мною даведзена да канца, сёння мне трэба папрасіць прабачэння і ў рэдакцыі энцыклапедыі, і ў чытачоў выдання за тую "абрзаную" гравюру Лукі Кіліяна. Для ўдакладненняў выкарыстаем той жа "Сігізмундов план", апублікаваны паводле першакрыніцы ў аўтарытэтным выданні "Помнікі архітэктурны Масквы. Белы горад" (М., 1989). У пазнейшых масавых выданнях першапачатковая гравюра многае згубіла.

Найпершая згуба — партрэтны медальён Сігізмунда (Жыгімонта), караля Палоніі (а не Польшчы, як у выданні "Статута Вялікага Княства Літоўскага" 1619 года) і Швецыі (медальён несумненна сведчыць, каму была прысвечана гравюра), а таксама картуш пад медальёнам.

Наступная вельмі істотная згуба — словы "Масква, або Масковія, сталіца Беларусі". Гэта паўтор загалюка над планам. Далей ідуць высакамерныя словы пра тое, што, маўляў, "мясцовыя купцы вельмі дасведчаныя і схільныя да [заклучэння] гандлёвых дамоў, вельмі жулікаватыя, аднак некалькі прыстойней і цывілізаваней іншых жыхароў гэтай краіны".

Урошце, кідкая назва ў першапачатковым загалюку "Белая Русь" сціпла набрана дробным шрыфтам пад загалюкам. А ў левым ніжнім рагу гравюры пад апісаннем "іншых жыхароў гэтай краіны" адважны верхнік нацягваў цеціву лука са стралой, а перад ім, верагодна, — літоўскі ўзброены вусач са шляхціцам і маскавітам. Пасля "мэтанакіраваных паправак" на гравюры тут узнік рускі стралец з двума суграмадзянямі, блізкімі па вобліку да байкапісца Крылова. Гравюра Кіліяна выконвалася, відаць, для двух сумежных лістоў кніжнага развароту; пры іх стыкоўцы ўзнікла значнае несупадзенне, якое потым рашылі ліквідаваць дзеля ўказаных "удакладненняў", што запатрабавала... поўнай перамалёўкі арыгінала.

Як пісаў вядомы гісторык Мікалай Кастамараў, "дзякуючы гравюры Лукі Кіліяна да нас дайшоў партрэт Дзімітрыя ("Лжэдзімітрыя" па новай версіі. — Р.Р.). Па сведчаннях выдавоўцаў, малады цар выдзяляўся адукаванасцю. Ці не таму ў "Петровом чертеже" і "Сігізмундовым плане" Масквы выкарыстаны лацінскі шрыфт? Лацінскімі літарамі напісаны розныя рускія словы, выкананы многія пункты эксплікацыі. На вывае Крамля чытаем: "Вознесения монастырь", "Посольский приказ", "Пречистая соборная церковь". Рускі архітэктар П. Гольдэнберг мяркуе, што апошні надпіс — "чыста маскоўская назва Успенскага сабора". Але

Заканчэнне на 10-й стар.

Мазаіка

Рэпінская сядзіба на Віцебшчыне

Як вядома, рускі мастак-перадзвіжнік Ілья Рэпін, купіўшы ў 1892 годзе маёнтак Здраўнёва пад Віцебскам, пражыў там да 1900 года. На беларускай зямлі і на мясцовым матэрыяле былі напісаны карціны "Асенні букет", "Беларусь", "Мясечная ноч. Здраўнёва", "Дуэль", эскіз "Казанне Кунцэвіча на Беларусі".

Пасля 1917 года мастак эміграваў у Фінляндыю, а ў Здраўнёва жыла яго маладшая дачка Таццяна Рэпіна-Язева. У сядзібе была створана школа, у якой выкладаў даўні знаёмы Рэпіных, сын мясцовага святара Іван Дзяканаў. Неўзабаве настаўніцамі школы сталі дачка мастака і яго ўнучка, таксама Таццяна. У 1921 годзе апошняя вышла замуж за Дзяканаву.

Пра ўсё гэта, абшпіраючыся на віцебскія, Санкт-пецярбургскія і маскоўскія архіўныя матэрыялы, расказвае ў зборніку "Рэпінскія чытанні" (СПб, 2004) супрацоўнік Музея Марка Шагала ў Віцебску Валерый Шышанаў. Яму належаць у зборніку дзве публікацыі: "Здраўнёва: пасля кастрычніка 1917" і "Да гісторыі калекцыі прац Рэпіна ў Віцебскім абласным краязнаўчым музеі".

У першым з артыкулаў, наасланых у коарэакцыі ў рэдакцыю газеты, гаворыцца, што мясцовыя сяляне беражна адносіліся да сядзібы Рэпіна. Паводле ўспамінаў старажыла, яны рашылі нічога там "не чапаць, захаваць, а ў доме арганізаваць школу", баранілі маёмасць ад маралдэраў. Калі Т. Рэпіна-Язева, ратуючыся ад голаду ў Пецярбургу, пераехала ў Здраўнёва, сяляне прыносілі ёй ежу, запрашалі ў госці, казучы: "Як жа ж гэта мы сыты, а вы не? Дужа Таньку жалка, пахудала" (так, з беларусізмамі, запісала гэтыя словы сама дачка мастака).

У знойдзенай В. Шышанавым дакладнай запісцы ўпаўнаважанага па справах музеяў Віцебскай губерні В. Зянковіча гаворыцца, што ў 1923 годзе ў здраўнёўскім доме заставаліся (намаляваныя на каміне і дзвярах) карціны "Маларасія пры Багдане Хмяльніцкім", аўтапартрэт мастака, два мясцовыя пейзажы. Усё гэта было знішчана ў 1930-я гады пры разборы дома. Невядома куды знікла частка з шасці акварэляў Рэпіна, перададзеныя яго дачкой у 1929 годзе Віцебскаму краязнаўчаму музею. Туды ж паступілі і рэпінскія іконы з разбуранай царквы ў Слабазе.

У 1930 годзе сям'ю Рэпіных-Дзяканавых уключылі ў спісы на вываз у Сібір. Але тут па просьбе Луначарскага ўмяшаліся Варашы-

лаў, Калінін, Стасова і Галадзед. Сям'і мастака дазволілі выехаць у Фінляндыю, а адтуль эмігранцкія шляхі павялі ў Францыю.

Памяці тых, хто ратаваў каштоўнасці

Галія Фатыхава раскавае ў газеце "Літаратура і мастацтва" (2005, 25 сак.) пра выставу "Памяці ўсіх тых, хто ратаваў унікальныя каштоўнасці Беларусі", якая адкрылася ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі. На ёй прадстаўлены творы жывапісу, іконы і скульптуры, выратаваныя з палімя вайны і адноўленыя рэстаўратарамі. Сярод іх — вядомыя "Параскева" і "Стрэнчанне" Пятра Яўсеевіча з Галіцыя.

У артыкуле цёпла гаворыцца пра вядомага рускага спецыяліста, галоўнага захавальніка Паўлаўскага парка і Музея мастацкага ўбрання рускіх палацаў канца XVIII-пачатку XIX стагоддзяў, лаўрэата Ленінскай прэміі Анатоля Кучумава (1912-1993). Яго стараннямі былі выратаваны многія беларускія каштоўнасці.

На выставе можна ўпершыню пабачыць 18 адрэстаўраваных ікон і скульптур.
Дзіяна ГРЫШАНАВА.

MOSCOWIA VRBS METROPOLIS TO...
tuis Rusiae Albac.

Працяг тэмы

Абодва паясы павінны быць вернуты дзяржаве

У мінулым годзе на навуковай сесіі Эрмітажа (Санкт-Пецярбург) быў зачытаны сумесны даклад пра скарб, знойдзены каля вёскі Літва Маладзечанскага раёна: я ахарактарызаваў яго нумізматычную частку, а сусветна вядомы вучоны Марк Крамароўскі — рэчавую. Прыгадаю, што апошні з'яўляецца вядучым навуковым спецыялістам Эрмітажнага аддзела Усходу. Ён вызначыў аўтэнтычнасць паяса, які быў выраблены ў Крыме, падараваны вялікаму князю літоўскаму Вітаўту, а цяпер знаходзіцца ў Мінску. Пра гэты паяс якраз і ішла гаворка ў маім артыкуле "Сведчанні мінулага павінны знаходзіцца ў дзяржаўным сховішчы", апублікаваным у "Голасе Радзімы" 22 красавіка 2004 года.

Марк Крамароўскі паведаміў мне, што незадоўга да нашай сустрэчы да яго звярнулася жанчына, якая спецыяльна прыехала з Парыжа. Яна прадставілася дылерам нашага суайчынніка, які нядаўна перасяліўся ў Парыж. Ён даручыў ёй дамовіцца (на прыватнай аснове) аб уставаўленні паны старадаўняга шыкоўнага паяса, які належыць яму, і перадаць для экспертызы здымкі трох разнавіднасцей паясных пласцін (здымкі гэтых, ласкава перададзеныя мне па электроннай пошце М. Крамароўскім з Санкт-Пецярбурга, змяшчаюцца ў гэтым артыкуле).

На пытанне ж супрацоўніка Эрмітажа аб паходжанні паяса і прозвішчы ўладальніка пачуўся адказ, што звесткі гэтых строга канфідэнцыйныя і не могуць быць агучаны. На гэтым перамовы былі спынены.

І вось параўнальны аналіз здымкаў пласцін "мінскага" (гл. "Голас Радзімы" ад 22 красавіка 2004 года) і "парыжскага" (гл. здымкі ў гэтым нумары) прывёў да вельмі важнага для нас вываду: абодва яны выраблены, бясспрэчна, адным і тым жа майстрам (выдзелена тут і далей мною. — В.Р.)!

Такім чынам, на пытанне "Выходзіць, былі два паясы?", пастаўленае Сяргеем Цімошчам ("Голас Радзімы", 22.04.2004.), можна з поўнай адказнасцю адказаць: так, у скарбе, знойдзеным каля вёскі Літва, былі два поўныя паясныя наборы, прычым, першы з іх, які асеў у Мінску (зорчатыя і круглыя пласціны), менш шыкоўны, чым яго сабрат, што адлюстравана ў замежных краінах (зорчатыя, круглыя і квадратныя пласціны).

Як жа развіваліся падзеі пасля публікацыі майго артыкула ў сакавіку мінулага года? 26 мая 2004 года я

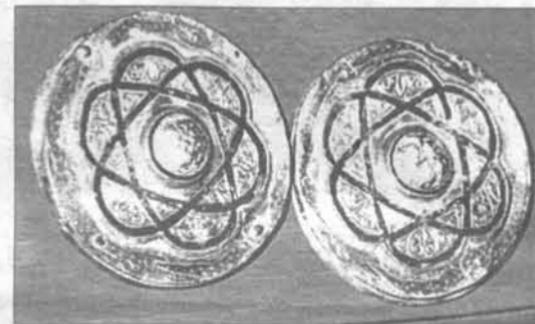
пакінуў у прыёмнай начальніка Упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь В. Абламскага наступную заяву: "Прашу прыняць і выслухаць мяне па праблеме, якая мае, па маім перакананні, самыя непасрэдныя адносіны да Вашага ведамства. Гаворка пойдзе пра унікальны помнік, які не мае аналагаў у гісторыі сусветнага музейнаства (...). Па сваёй гісторыка-культурнай значнасці гэты помнік айчынай гісторыі ўступае толькі Крыжам Ефрасінні Полацкай.

Прыкладаю для папярэдняга азнаямлення публікацыю ў "Голасе Радзімы".

Далей былі ўказаны мае кантактныя тэлефоны — службовы і хатні.

Пасля двухтыднёвага безвыніковага чакання я дазваніўся непасрэдна да В. Абламскага і атрымаў яго згоду на сустрэчу 15 чэрвеня ў 17 гадзін. Я нагадаў яму пра сваю заяву. Так, ён працягнуў яе і здзівіўся, чаму я адмаю ў яго час на размову пра даўно вырашаную справу, а цяпер ён спытаецца на важную нараду... Я пацікавіўся, калі ж магу разлічваць на тое, што пісьмова будзе выкладзена думка па праблемах, закранутых у маім лісце і артыкуле. У адказ пачуў: "Па закону праз тры месяцы".

Я таксама спытаўся: назаўтра павінен быць ад'ехаць за межы Беларусі. 28 чэрвеня, вярнуўшыся ў Мінск, звярнуўся да В. Абламскага з лістом, у якім былі наступныя радкі: "... паяс, разгледжаны Саветам пры Дзяржаўнай інспекцыі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны (ранейшая назва пяперашняга Упраўлення), быў аднесены да І катэгорыі (помнік сусветнага значэння) і ўнесены ў Дзяржаўны рэестр гісторыка-культурных каштоўнасцей (шыфр 16100003).

Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" кваліфікуе скарбы як безумоўную ўласнасць дзяржавы.

Д. Бубноўскі, распрацоўшчык закона, які ўзначальваў у свой час інспекцыю па ахове, груба парушыў яго — арганізаваў продаж паяса камерцыйнай фірме (расійскай. — В.Р.) "Саюзтэхсервіс" (цяпер — УП "Група СТС", далей "Група". — В.Р.).

Гэтая здзелка стала тэмай (...) публікацыі і тэлевізійных перадач, якія ігнаруюцца, па зусім незразумелых прычынах, Упраўленнем па ахове гісторыка-культурнай спадчыны. Апошняя акалічнасць прымусіла мяне звярнуцца да вас.

"Справу" гэтую я лічу экстраардынарнай. Перакананы, што паяс павінен быць вернуты яго законнаму ўладальніку — Рэспубліцы Беларусь.

Прашу даць грунтоўны і канкрэтны адказ!"

Нарэшце 28 жніўня я атрымаў датаваную 26 жніўня (!) паўстаронкі "Інфармацыя 02-03/227" за подпісам В. Абламскага:

"Упраўленне па ахове (...) разгледзела ваш зварот адносна вяртання гісторыка-культурнай каштоўнасці — камплекта сярэбраных паясных блях (...) Рэспубліцы Беларусь.

Камплект сярэбраных паяса (...) знаходзіцца ў ўладальніка УП "Група" з захаваннем усіх неабходных умоў захавання, прадугледжаных Законам Рэспублікі Беларусь (...). Гэта не супярэчыць патрабаванням названага вышэй Закона, таму што ў адпаведнасці з арт. 66 матэрыяльныя каштоўнасці (?! — В.Р.) народа Беларусі могуць знаходзіцца ва ўласнасці дзяржавы, юрыдычных і фізічных

асоб. У выпадку ж продажу матэрыяльнай каштоўнасці або яе часткі дзяржава мае пераважнае права яе набыцця па рэальнай (аўкцыённай) цане (арт. 77).

У цяперашні час ўладальнік гісторыка-культурнай каштоўнасці — УП "Група — СТС" — звярнулася з прапановай пра яе пакупку дзяржавай. Міністэрства культуры інфармавала ўладальніка пра намер набыць рарытэт".

Дазвольце зрабіць некалькі каментарыяў па зместу працягванага дакумента.

Па-першае, пракамуентаваў як бясспрэчная, безальтэрнатывная ісціна, што паяс з'яўляецца **законнай** уласнасцю "Групы". Адкрыта фальсіфікуецца сутнасць артыкулаў "Закона аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны", на якія спасылалася аўтар "Інфармацыі" пры абгрунтаванні права "Групы" на продаж паяса.

Па-другое, здзіўна, што да абароны інтарэсаў (у тым ліку фінансавых) прыватнай "Групы" падключылася... Міністэрства культуры, якое павінна адстойваць інтарэсы дзяржавы. Зрэшты, пра гэта крыху далей.

Прычына, чаму фірма вырашыла расстацца з паясам, відавочная: беспералытная цікакасць да яго сродкаў масавай інфармацыі выклікала натуральнае жаданне пазбавіцца ад "скарбу", які становіцца небяспечным.

Прыгадаем, што на міжнародных аўкцыёнах узроўню Сотбіс, Крыстлі і іншых мінімальнае стартовае цана аналагічнага паяса 80 000 — 90 000 долараў (а "Групе" ж ён абышоўся ў 5 000 долараў!). Аператыўна прадаць паяс за такую суму ў Беларусі практычна немагчыма. Таму быў зной-

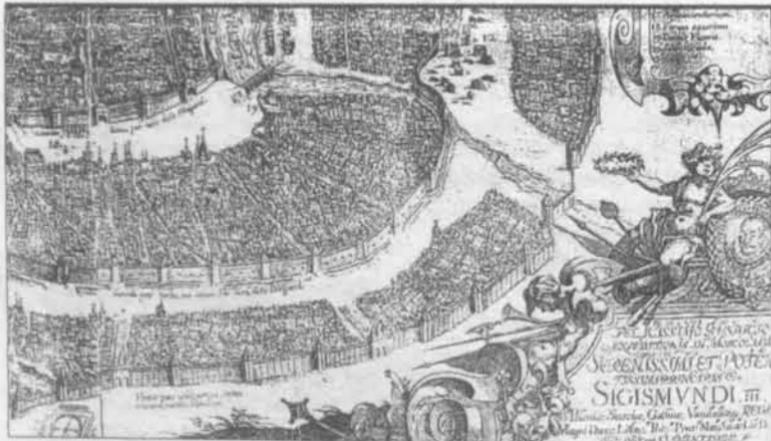
дзены парадаксальны выхад: спачатку (30 ліпеня) была ўстаноўлена "спіпная" цана: 21 750 тысяч рублёў РБ або 10 116 долараў, затым (9 жніўня) яна была адкарэктывавана да сумы 108 500 000, што ўжо складае 50 465 долараў ЗША. А ў ролі дылера выступіў... намеснік міністра культуры, за подпісам якога прапановы "Групы" былі накіраваны ў Нацыянальны банк РБ і Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі.

На жаль, на сённяшні дзень мы можам адзначыць толькі адзін поспех: на дзяржаўнае захаванне з **дзяржаўнай** зямлі паступіла толькі частка скарбу: 6 168 сярэбраных манет, якія дагуюцца тымі ж самымі стагоддзямі, што і паясы: XIV — другое дзесяцігоддзе XV стагоддзя.

Валянцін РАБЦЭВІЧ,
доктар гістарычных навук,
прафесар БДУ.

Ад рэдакцыі. Ва ўсёй гэтай гісторыі трэба акцэнтаваць увагу на двух момантах. Першы: як можна прадаць дзяржаве за 50 465 долараў паяс, які быў куплены ў той жа дзяржавы за 5 000 долараў, і ці не знікне гэты паяс (пры істотнай розніцы ў цэнах на аўкцыёнах) за мяжу? І другі: хіба так складана знайсці пры дапамозе Інтэрпола месца знаходжання таго навушніка, які вывез другі, "парыжскі" паяс, уласнасць дзяржавы за мяжу і цяпер "засяціўся" праз сваю пасрэдніцтва ў Санкт-Пецярбургу? Нехта ж афармляў яму дакументы на выезд, нехта ж (кажуць, быў канкрэтны запат на дазвол) афармляў яму "дабро" на паяс на мытні... А доказ? Ён на рэпрадукцыях. Параўнайце іх з рэпрадукцыямі гадавой даўнасці ў нашай газеце.

Сапегаўскія планы Масквы як... сталіцы Беларускай Русі

Заканчэнне. Пачатак на 9-й стар. ж прыйшла гэтая назва з Віцебшчыны, паколькі, як сведчаць "Акты "Западной Русі" за 1846 год, "княгіня Іуліянія, жонка вялікага князя Альгерда, загадала браці на царкву божую Прачыстай Успеніі па палавіне коп грошай для Успенскай царквы ў Азярыцах". Потым гэтыя Азярыцы ад князёў Друцкіх-

Азярэцкіх перайшлі да Сапегаў, і адсюль, са сваёй Чаройскай вотчыны, Леў Сапега неаднаразова выязджаў са светай у Маскву. Тут, у Чарэі, на месцы той, верагодна, драўлянай царквы Прачыстай Успеніі князёў Друцкіх-Азярэцкіх, была пабудавана мураваная, якая захоўвала назву "Прычэсцінка" да 1944 года.

Ці можна сумнявацца, што загадовак на "ляцкім" загадкавым "Петровым чертеже" таксама быў надрукаваны тым жа лацінскім шрыфтам?! Гравіраваўся ён у 1614 годзе галандцам Геселем Герхардсам і быў прысвечаны цару Міхаілу Фёдаравічу, самадзяржцу толькі па імя. З яго ўстаўленнем на трон фактычную ўладу ў Маскові захапіў мітрапаліт Філарэт, чалавек з цвёрдым характарам. Цар баяўся яго і нічога не адважваўся рабіць без яго волі. Менавіта Філарэт, па словах таго ж Кастамарава, накіраваўся да польскага караля Жыгімонта "біць чалом аб дараванні рускай зямлі ў пары Уладзіслава". А апошняга ўзяў "у свой дом Леў Сапега".

Каму ж і калі быў патрэбны менавіта такі, скажоны план Масквы? Несумненна, найперш Жыгімонта і Сапегу, якія імкнуліся пасадзейнічаць маладому Дзімітрыю (Лжэздзі-

мітрыю) заняць маскоўскі трон. Па ўскосных звестках, Дзімітрый суправаджаў інкогніта Сапегу, калі ён у 1600 годзе скіраваўся ў Маскву на перамовы з Барысам Гадуновым. Пасля ад'езду пасла Рэчы Паспалітай якраз у сувязі са з'яўленнем у сталіцы Дзімітрыя былі рэпрэсаваны Фёдар Раманаў, яго браты і прыхільнікі, а Філарэт уцёк з Масквы і прабываў у чарэйскім маентку Сапегі, які праз каменданта вяршыў справы ў маскоўскай думе.

Усё, сказанае вышэй, дае нам падставы назваць Льва Сапегу заказчыкам вельмі каштоўнай гравюры Лукі Кіліяна. Філарэт жа, які несумненна кансультаваў складанне "Петрова чертежа", мог дапамагаць і пры стварэнні чарнавога варыянта "Сігізмундова плана".

І апошняе здагадка, заснаваная на рэальных фактах. Леў Сапега быў зацікаўлены не толькі ва ўзнікненні "Сігізмундова плана", але і ў

друкаванні "Петрова чертежа". Таму пошукі патэнцыйнага друкара таксама павінны весті ў чарэйскія ўладанні. Прыгадаем, што ў 30 вярстах ад Чарэі, у Цяпіне, знаходзілася друкарня Васіля Цяпінскага, дзе быў выдзелены яго пераклад на старую беларускую мову Евангелля (каля 1580). Раней, у 60-я гады XVI стагоддзя, ён працаваў у нявіжскай друкарні Радзівіла Чорнага, дзе, несумненна, навучыўся карыстацца і лацінскім шрыфтам, які прысутнічае і на першым плане Масквы. Яе ў пачатку XVI стагоддзя Леў Сапега бачыў у ролі сталіцы аб'яднанай маскоўска-беларуска-літоўска-польскай дзяржавы.

Так нараджаліся і адлюстраваныя першыя інтэграцыйныя памкненні.

Раальд РАМАНАЎ (Масква),
кандыдат тэхнічных навук,
НА РЭПРАДУКЦЫІ: фрагмент з
"Сігізмундова плана"

Марына КУЦЫНА (Даўгаўпілс, Латвія)

Успаміны пра будучае

Марына Куцына нарадзілася ў горадзе Даўгаўпілсе ў 1990 годзе 5 красавіка. Вучыцца ў 9 класе 3-й сярэдняй школы. Усе члены сям'і — беларусы з Лепеля. Марына прымае актыўны ўдзел у рабоце беларускай нядзельнай школы ў Даўгаўпілсе. Напрыклад, вядзе святы, якія ладзіць нядзельная школа. У асноўнай школе вучыцца выдатна. Прымае актыўны ўдзел у розных конкурсах, алімпіядах. З'яўляецца неаднаразовым іх пераможцам. Займаецца спортам. Удзельнічае ў спаборніцтвах па плаванню. Марына добра малюе, піша вершы і цудоўныя казкі. Сярод іх "Розачка і шытшына", "Буль і Бачка" і іншыя.

Як помню сябе, ужо зранку я чула ад бабулі: "Прачынайся, унучка. Сонейка ўжо даўно працулася. Я на сьнеданне прыгатавала дранікі. Спачатку памыем ручкі, цяпер тварыць."

За сталом бабуля казала: "Свяці, свяці, сонейка, Каб нам было цёпленька За сталом седзячы, Лусту хлеба дзержачы".

Так дзень за днём яна пеціла ў маім сэрцы любоў да беларускай мовы, народа, краіны.

У шэсці гадоў бабуля павяла мяне ў беларускую нядзельную школу. У школе мы знаёмімся з беларускімі пісьменнікамі, паэтамі, спяваем беларускія песні, адзначаем беларускія святы, вывучаем мінулае Беларусі. З сённяшнім днём Беларусі мы знаёмімся, калі вандруем па гэтай цудоўнай краіне. Мы былі ў Мінску, Віцебску, Полацку, Наваполацку, Оршы, Магілёве. Гэта вялікія, прыгожыя, своеасаблівыя гарады.

Аднак куточак маёй любасці на Беларусі — раённы цэнтр Лепель, што на Віцебшчыне. Ён ні-

бы кветачка сярод азёр і рэк. Навакон лясы, а ён пасярэдзіне. Нібы ў сподачку. Богам створаны, сярэбранымі дажджамі абмыты, лагоднымі ветрамі абсушаны, ясным сонейкам абагрэты. Усё тут прыстасавана для жыцця чалавека. Зямелька добра родзіць хлеб і бульбу, лясы частуюць салодкімі сунічкамі ды малінкамі, у грудзі просіцца наветра, працэджанае праз сосны ды елкі, таполі ды ліпы, мяту ды чабор. Зрок лапшаць ясныя паляны, ціхалынныя рэкі, бязмежнае возера, вушы цешаць салаўіныя спевы. Сонейка, зорачкі ды вясёлкі прыхарошваюць гэты ціхі гарадок, сінія стужкі рэк яго ўпрыгожваюць. Людзі ў гэтым горадзе нараджаюцца прыгожыя ды вясёлыя, працавітыя ды добрыя, кемлівыя ды беражлівыя, упартыя ў дасягненні сваёй мэты. Менавіта такімі былі мае прапачуры Пётр і Тацяна Лазаравы.

Мой прапрадзядуля быў таленавітым чалавекам, пісаў іконы, з бяросты вырабляў посуд і падквас, і пад ягады, і пад хатнія кветкі. Ён сам зрубіў хату, зрабіў

вокны і дзверы, паслаў падлогу і столь, склаў печ. На падворку пабудоваў лазню, выкапаў калодзеж. Вада ў гэтым калодзежы і да нашага часу чыстая, серабрыстая, крышталёвая. Калі я доўга не бываю ў Лепелі, то пачынаю сумаваць. Магнітам цягне да сябе прапрадзядуліна крынічка. Яна наталяе душу і сэрца светлым пачуццём любові да зямлі прапачураў.

Загінуў прапрадзядуля трагічна. Рамантуючы купал царквы, ён зваліўся з самага верху і памёр. Пахавалі яго ля ўвахода ў царкву. Засталася на памяць ад прапрадзядулі іконачка. На адвароце яго рукой напісана: "Собственность Петра Лазарева". Як самую дарагую рэч мы зберагаем гэту іконку.

Я ніколі не бачыла свайго прапрадзядулі і фотаздымка яго няма. Таму я прыдумала сабе яго аблічча. Гэта высокі каржакаваты дзядуля з доўгай белаю бародой. На ім льяныя штаны і такая ж кашуля, падпаясаная раменьчыкам. Ён падобны да міфалагічнага Белуна ці Белбога, стваральні-

ка добра і дарыцеля багацця. Вось толькі твару яго я сабе ўявіць не магу.

Яго жонку Тацяну, маю прапрабабулю я добра сабе ўяўляю, бо застаўся фотаздымак. На ім невялікая, лёгенькая, сухенькая бабулька, больш падобная на казачную, чым на сапраўдную. Яна апранута ў паркалёвую сукеначку ў дробныя кветачкі. Добрыя вочы, лагодны твар. Сівыя валасы гладка зачэсаны. На адным калене ў яе сядзіць унучка, якую яна прытрымлівае напрацаванымі рукамі, а на другім — вялікая лялька, быццам адной унучкі ёй мала.

Мне дзіўна, як такая маленькая жанчына магла нарадзіць і выхаваць двух сыноў і дзвюх дачок. Калі памёр муж, яна і кароўку трымала, і абшывала ўсё наваколле. Жыць іншы раз прыходзілася ў нішчымніцы, насіць латанае-пералатанае адзенне, лядашчы абутак. Дзеці падраслі, цягнуліся да ведаў. Вось ужо і старэйшы сын Алесь паехаў у Мінск вучыцца на настаўніка. Дачушкі Кацярына і Валянціна вырашылі

стаць медсёстрамі. Малодшы сын Канстанцін закончыў тэхнікум сувязі. А яна ўсімі сваімі сіламі дапамагала ім паверыць у сябе, не адступіцца ад мэты. Мне прыёмна думаць, што ніводны з яе дзяцей і ўнукаў не збіўся з дарогі. Усе яны адукаваныя, паважаныя людзі. Увесь род Лазаравых нараджаўся і жыў у тым куточку Лепеля, дзе ціхалынныя рачушкі з дзіўнымі назвамі Эса і Ула збліжаюцца настолькі, што, калі рыбка заплешчацца ў адной, то на беразе другой страпянецца рыбак. На кургане, паміж гэтымі рэкамі, іх род знайшоў і свой вечны прытулак.

Калі я чытаю або чую, што вучоныя ўпарта шукаюць разгадку назвы горада Лепель і кожны выказвае сваю версію, для мяне гэта не з'яўляецца загадкай. Для маіх прапачураў гэта быў родны кут, дзе яны адчувалі сябе лепей за ўсё. Лепей і Лепель — гучыць амаль аднолькава.

Я ганаруся тым, што маю даччыненне да гэтых людзей, да гэтай зямлі.

Прапачураў схавалі курганы.

А я хацела б запытацца,

Як прапачураў, як жылі яны?

Ды толькі рэха мусіць адазвацца

Здалёку голасам маім,

А іх я голас не пачую...

Мы з мамай моўчкі пастаім.

Я штушак зернем пачастую

І кветачкі жыныя пакладу

На ўзгорачкі самотныя, нямыя.

Прабачце, што не скоро зноў

прыду,

Я за мяжой жыву, мае вы дарагія.

Я ведаю, змагілі б благаславіць

Мяне на поспехі ў вучобе,

адвесці напасці.

Здароўя лепшага хачу бабулі

папрасіць.

Што для мяне таксама —

складаная пчасція.

Падрабязнасці

РАЗАМ З "ГОЛАСАМ РАДЗІМЫ" У СВЕТ МАЛАДОСЦІ І ТВОРЧАСЦІ

У хуткім часе ў аддзяленнях пошты з'явіцца новы рэкламны плакат "Голас Радзімы", які часткова адлюстраваны на першай старонцы гэтага нумара. На ім газету прадстаўляе наш сучаснік і зямляк, малады чалавек, напалову афрыканец, які гаворыць усюды і заўсёды на беларускай мове. Ён не прадстаўнік мадэрнага ці рэкламнага бізнесу, як можа падацца стацатку, а студэнт 2 курса Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, музыкант, паэт, мастак, будучы архітэктар-рэстаўратар Андрэй ТАКІНДАНГ.

— Андрэй, ты стаў тварам "Голасу Радзімы", газеты, якая распаўсюджваецца ў 52 краінах свету. Гэта твая першая спроба ў якасці рэкламнага мадэлі?

— Так. Але на плакаце гэта як бы альтэрнатыўны Я. Таму што сапраўдны Андрэй Такінданг вучыцца ва ўніверсітэце культуры і мастацтваў і зараз заклапочаны выставай, на якой прадстаўлены яго работы, і праз 20 хвілін ён будзе іграць і спяваць на яе адкрыцці. Роля мадэлі для мяне — гэта хутчэй гульня ў пераўвасабленне. Мне заўсёды цікава спрабаваць нешта ў жыцці. Гэта дае новыя пачуцці, уражанні і веды. Я хачу пазнаць жыццё ва ўсіх яго праявах.

— Што за выстава? Хто з'явіўся ініцыятарам яе правядзення?

— У мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" на працягу некалькіх дзён будзе праходзіць выстава маладзёжнага мастацтва "Рэха-арт". Яе ўдзельнікі — маладыя мастакі — студэнты і выпускнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў і Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, аб'яднаныя ў творчую суполку Reha-art. Ініцыятарамі і арганізатарамі сталі самі аўтары работ. На выставе прадстаўлены жывапіс, акварэль, саломашняцenne, кераміка, графіка.

— Як узнікла суполка Reha-art? Хто ў яе ўваходзіць?

— Спачатку ў віртуальнай прасторы на сайце www.rehaart.narod.ru <<http://www.rehaart.narod.ru>>. Сёння яна налічвае каля 20 аўтараў, якія працуюць у розных жанрах і відах выяўленчага мастацтва, а таксама займаюцца музыкай. У суполку ўваходзяць маладыя мастакі Дзяніс Міжуй, Алес Ткачоў, Ніна Маргалева, Тацяна Прохарцава, Яўген Дзёма, Тацяна Логвін, Павел Пракашчоў, Ганна Чапурная і іншыя.

Прозвішчы пакуль невядомыя, але, я перакананы, пройдзе час, і яны загучаць і па-за межамі нашай краіны.

— Чаму суполка мае такую назву — Reha-art?

— Назва вельмі простая, але ж сімвалічная. Растлумачыць лёгка: кожны мастак хоча РЭХАМ адгукнуцца ў сэрцы глядачоў...

— На выставе прадстаўлена шмат тваіх работ. Ты многа працуеш. Ці знайшоў свой стыль, свой шлях у жывапісе?

— Нельга сказаць, што я знайшоў свой стыль. Пакуль я ў працэсе пошуку. Работ шмат. Добрых, як я сам атэньваю, не вельмі. Але на свеце няма таго, чаго немагчыма б было дасягнуць. Толькі трэба ставіць перад сабой пэўную мэту і рабіць усё магчымае для яе ажыццяўлення. Вось мы хацелі зрабіць выставу, і мы яе зрабілі. Прычым, без ніводнага спонсара.

— А як узнік музычны гурт "Рэха"?

— Сабраліся людзі, якія цікавіцца музыкай і ўмеюць іграць, вырашылі, што да душы чалавека можна дакрануцца не толькі вобразам, але і гукам. Нашу музыку нельга назваць прафесійнай. Мы робім тое,

што можам. Нешта атрымліваецца. Нягледзячы на тое, што "Рэха" існуе каля года, мы часта выступаем, і слухачам падабаецца. Час ад часу з канцэртамі ездзім у Польшчу. Там ёсць людзі, якія цікавіцца нашым преектам. Важна тое, што жорсткага кіравання ў нас няма. Гурт складаецца з шасці чалавек, кожны робіць тое, на што здольны. Я, напрыклад, пішу музыку, вершы, іграю на гітары і домры.

— На жаль, у Мінску няшмат маладых людзей размаўляе на беларускай мове. Чаму ты аддаў ёй перавагу?

— На беларускай мове мне размаўляць зручней. Гэта не было рапшэннем, што вась з сённяшняга дня я буду карыстацца толькі беларускай мовай, і ніякай іншай. Важна паважаць розныя мовы і ведаць як мага больш. Але для сябе трэба выбраць адзіную, на ёй размаўляць і разважаць... Сваю ролю адыграла грамадства, я маю на ўвазе супольнасць мастакоў, дзе беларуская мова больш распаўсюджана, менавіта яна — мова зносін.

— Як сям'я адносіцца да твайго творчасці, да тваіх пачыненняў?

— Сям'я, безумоўна, падтрымлі-

вае. Усё патроху жыўць гэтым. Нават бабуля і дзядуля заўсёды тэлефануюць, перажываюць за тое, як з'ездзілі, як выступілі. Калі б мяне не падтрымлівалі, не верылі б у мяне, не было б імпульсу займацца творчасцю. Ацэнка блізкіх вельмі важная: яны ж — першыя глядачы.

— Якія планы на будучыню?

— Працаваць. Шукаць. Рэалізоўваць сябе ў мастацтве, у музыцы, у той спецыяльнасці, якую я абраў для сябе. Галоўнае, не спыняцца, працаваць, як мага лепей. А тое, што вольнага часу амаль не застаецца, то так і павінна быць, калі сур'ёзна займацца мастацтвам.

МЕРКАВАННЕ. Уладзімір РЫНКЕВІЧ, прафесар, выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, пра Андрэя:

— Андрэй — творчы чалавек. А гэта самае галоўнае. Калі студэнт апанаваны пошукам, то ўжо ёсць надзея, што з яго атрымаецца творца, мастак. Працаваць з Андрэем лёгка, бо разумее з паўслова. Яшчэ рана гаворыць аб пэўным стылі, у якім ён працуе. Для гэтага трэба набыць акадэмічную аснову, авалодаць агульнымі тэхнікай і прыёмамі. Але Андрэй працуе, расце прафесійна. І я мяркую, што ў яго ўсё атрымаецца.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Сяргей КАРТЭС, народны артыст Беларусі, кіраўнік беларускага аддзялення Міжнароднага інстытута тэатра:

"Як творчая асоба рэалізаваўся ў Беларусі"

Творчасць Сяргея Картэса — адна з бліскучых старонак беларускага мастацтва другой паловы XIX стагоддзя. Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1980), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі (1982), народны артыст Беларусі (1999), кіраўнік беларускага аддзялення Міжнароднага інстытута тэатра, ён адзін з аўтарытэтных айчынных кампазітараў. Разам з тым Сяргей Альбертавіч шмат гадоў узначальваў таварыства "Радзіма". Нядаўна мастра адзначыў 70-годдзе з дня нараджэння і 50-годдзе творчай дзейнасці.

Сяргей Картэс нарадзіўся ў 1935 годзе ў Сант-Антонію (Чылі). Бацька — Альберт Картэс — чыліец па паходжанні, працаваў тапографам. Звестак пра яго сям'ю амаль не захавалася. Маці — Людміла Паўлаўна — праз год пасля нараджэння Сяргея (чацвёртага дзіцяці) вымушана была развесці з мужам і пераехаць у сталіцу Аргенціны Буэнас-Айрэс да сваіх бацькоў.

Дзед (бацька маці Сяргея Картэса) — Павел Шастакоўскі — паходзіў са спадчынных дваран-інтэлігентаў. Пра сваё дзяцінства, сям'ю, вымушаную эміграцыю і жыццёвыя вандраванні пасля вяртання на Радзіму ён напісаў кнігу "Шлях да праўды" (Мінск, 1960). Гэта вельмі цікавыя аповяд аднаго з прадстаўнікоў старога інтэлігенцыі пра падзеі канца XIX і пачатку XX стагоддзяў, тое, як ён сустраў Вялікую Кастрычніцкую рэвалюцыю, у выніку якой пакінуў Радзіму і доўга туляўся па Еўропе і Амерыцы, назіраў жыццё і побыт эмігрантаў, пазнаёміўся з рознымі бакамі эканомікі, палітыкі, культуры замежных краін. І ўсё ж вярнуўся на Радзіму з усёй сям'ёй. На жаль, ім не дазволілі вярнуцца ні ў Пенябург, адкуль родам была яго жонка Яўгенія Аляксандраўна, ні ў Маскву, адкуль родам быў яго бацька Пётр Шастакоўскі — выдатны грамадскі дзеяч, піяніст (вучань Ферэнца Ліста), дырыжор, педагог, заснавальнік і рэктар музычна-драматычнага вучылішча Маскоўскага філарманічнага таварыства (з яго пазней утварыліся Дзяржаўны інстытут тэатральнага мастацтва і Маскоўскі мастацкі акадэмічны

тэатр). Але Павел Шастакоўскі быў шчаслівы, што зноў на Радзіме. П. Шастакоўскі пісаў пра 1917 год:

"... Як бы застаючыся "самім сабою", не ўдаваючыся, так сказаць, у палітыку, я проста не разбіраўся ў ходзе гісторыі. Заставацца "самім сабою" мела сэнс, пакуль існавала абстаноўка, асяроддзе, рэжым, з якім я быў звязаны вузамі крыві, выхавання, інтэлексу і звычак. Але, паколькі гэты стары свет парушыўся і стаў развальвацца, заставацца самім сабой азначала быць выкінутым за борт жыцця, стаць непатрэбным элементом.

Гэтую іспіну, аднак, я стаў спасцігаць толькі праз некалькі гадоў, калі канчаткова перарваліся мае сувязі не толькі з Радзімай, але і з тымі грамадскімі сіламі, якім мне давялося столькі гадоў служыць".

Павел Шастакоўскі — яркая, неардынарная асоба, пра яго варта расказаць больш падрабязна, бо яго жыццё звязана з эміграцыяй, і ён яго так падрабязна і таленавіта апісаў.

Сям'я Паўла Шастакоўскага перажыла ўсе перапетыя рэвалюцыйнага часу. Але заставацца было небяспечна, і ў лютым 1920 года па лёдзе Фінскага заліва Павел Шастакоўскі з жонкай і дачкой уцёк за межы Радзімы.

У эміграцыі шукалі прытулку і работы ў многіх краінах, уліліся ў плынь бежанцаў з Расіі. Урэшце выехалі ў Паўднёвую Амерыку. Некаторы час Павел Шастакоўскі ўзначальваў аргенцінскі філіял канцэрна "Фіят", а пазней — хваджа, пошукі працы... Некаторы час сям'ю карміла жонка за кошт урокаў музыкі або дачка, затым Павел Шастакоўскі паспяхова спрабуе сілы ў журналістыцы, як перакладчык, становіцца вядомым у эмігранцкіх колах пісьменнікам.

Вестку пра пачатак Вялікай Айчыннай вайны сям'я Шастакоўскіх успрыняла з вялікай трывогай, сачыла за ўсімі паведамленнямі прэсы, гораха абмяркоўвала іх.

"Мы зразумелі ў тых страшных першыя дні вераломнага нападу захопнікаў на СССР, што для нас Радзіма — усё на свеце, што больш за 20 гадоў на чужыне былі

яўна неабходныя, каб прывесці нас да гэтай свядомасці і зразумець раз і назаўсёды, што наша будучае жыццё можа працягвацца толькі пад знакам непарушнай веры ў сваю Радзіму, у барацьбе за яе ў той мізэрнай меры, якая

нам была даступна ўдалечыні ад яе...".

У Шастакоўскага была свая зброя — журналісцкае пера. Ён задумаў выпускаць часопіс, які б расказаў пра ўдзельнікаў Радзімы і змаганне з ворагам. Аднак, дзе ўзяць сродкі? І тут знайшоўся спонсар выдання — нехта Ігуррат, які дапамагаў усёй саюзнай прэсе, што друкавалася ў Аргенціне: ён забяспечыў паперай. На сямейным саваце (сям'я складалася з трох дарослых і чатырох дзяцей) вырашылі, што ўсе астатнія выдаткі яны возьмуць на сябе. Унукі вельмі хваліліся за тое, як будзе выглядаць вокладка часопіса, якую назву яму даць. Вырашылі назваць яго "Руская зямля", а на вокладцы змясціць клішэ Крамля з саборам Васілія Блажэннага і Маўзалеам Леніна.

Пачалася праца. Збор матэрыялаў, пошук супрацоўнікаў і, нарэшце, першы нумар. Яўгенія Аляксандраўна з Людмілай працавалі карэктарамі і вялі перапіску, усю канцэлярскую работу. Унукі таксама прымалі гарачы ўдзел. Жэня, якой споўнілася 12 год, разнісіла часопіс па магазінах, а потым збірала плату. Павел Пятровіч перакладаў артыкулы з розных крыніц і пісаў сам, падпісваючыся рознымі псеўдані-

мам. Пісаў пра гісторыю Расіі: за год выйшла 24 нумары, аднак урадавыя чыноўнікі Аргенціны ўвялі абмежаванні на яго продаж і распыску, і часопіс быў закрыты. Вялікі ўдар для сям'і, якая яго выпускала. Яўгенія Аляксандраўна, Людміла і Жэня прагуюць у гэты час у Хунта де ла Вікторыя (Саюз Перамогі) — жаночай арганізацыі, якая займалася зборам матэрыяльнай дапамогі Савецкаму Саюзу і яго саюзнікам.

Але вось Аргенціна ўступае ў антыгітлераўскую кааліцыю і аб'яўляе вайну Германіі, што мяняе ўнутраную палітыку ў краіне. Аднаўляюцца дыпламатычныя зносіны з Савецкім Саюзам. У 1941 годзе ў Маскве прайшоў славянскі з'езд, дзе ўпершыню абвясцілі ідэю аб'яднання славян. У 1943 годзе Паўлу Шастакоўскаму

23-25 красавіка 1943 года ў Монтэвідэа прайшоў Першы лацінаамерыканскі славянскі кангрэс, у якім удзельнічала 260 дэлегатаў ад аргенцінскіх славян, 126 ад уругвайскіх. Чатыры фундаментальныя пункты прынятай праграмы былі наступныя: аднаўленне, дапамога Радзіме, развіццё славянскай культуры і дэмакратычная свядомасць.

І вось у Буэнас-Айрэс прыбыло савецкае гандлёвае прадстаўніцтва, прыплыў савецкі параход "Сахалін". Гэта быў першы кантакт з землякамі, якім Павел Шастакоўскі ад імя Славянскага аб'яднання перадаў запрашэнні на шэраг мерапрыемстваў, прысвечаных Новаму году. Сумесныя гутаркі, распсыты, кансультацыі... Гэтыя кантакты сталіся надзеяй на вяртанне на Радзіму, умацоўва-

лі прынятае раней рашэнне.

Неўзабаве колькасць сяброў Славянскага саюза ўтройлася, і ў лістападзе 1946 года прайшоў Другі славянскі кангрэс, у якім удзельнічала каля 500 дэлегатаў ад 115 славянскіх арганізацый. Яго вітаў прэзідэнт краіны і міністр замежных спраў, на ім прысутнічалі дыпламаты ад славянскіх краін і Савецкага Саюза. Славянскі саюз стаў уплывовай арганізацыяй. І ўзначальваў яго Павел Шастакоўскі. Саюз садзейнічаў таму, каб у славянскіх сем'ях гаварылі на сваіх мовах, а ў клубах арганізоўваліся спецыяльныя ўрокі, ствараліся бібліятэкі. Потым пачаўся разгром гэтага славянскага руху...

24 верасня 1947 года сям'я Шастакоўскіх падала прашэнне аб савецкім грамадзянстве і вяртанні на Радзіму.

Калі сям'я пераехала ў Мінск, Сяргею Картэсу было 20 гадоў. Сястра Жэня засталася ў Аргенціне (яна і цяпер там жыве).

прапанавалі ўзначаліць Славянскае аб'яднанне ў Аргенціне. Ён даў згоду, і ў хуткім часе атрымаў запрашэнне на Першы славянскі кангрэс Камітэта за аднаўленне славян у Аргенціне. Так пачалася новая паласа ў жыцці — палітычная дзейнасць у славянскім руху.

Брат Сяргея Картэса Павел па прыездзе ў Мінск уладкаваўся на працу на камвольны камбінат, а бабуля, маці і сястра Серафіма — у Інстытут замежных моў. Серафіма і зараз там працуе. Яна — асноўны летапісец гісторыі сям'і,

піша кнігу ўспамінаў. Выйшла замуж за эмігранта-украінца з Аргенціны, які прыехаў услед за ёю ў Мінск. Вячаліся ў царкве ў Мінску. Маючы чатырох ужо дарослых дзяцей, маці Сяргея Картэса, Людміла Паўлаўна, скончыла інстытут замежных моў і ў 60 гадоў абараніла кандыдацкую дысертацыю.

Хутка пасля прыезду ў Мінск з Аргенціны Сяргей Картэс ажаніўся і пражыў шчаслівае жыццё з жонкай, якую нядаўна страціў. Яго малодшы сын Сяргей стаў музыкантам, іграе ў аркестры Тэатра оперы. Старэйшы сын Дзмітрый скончыў Маскоўскую кансерваторыю і зараз жыве з сям'ёй у Парыжы.

Нядаўна ў Аргенціне знайшліся стрыечныя брат і сястра (бацька ажаніўся другі раз), яны даслалі сямейную фатаграфію, на якой Сяргей зусім маленькі на руках маці. Гэта першая фатаграфія бацькі, якую ўбачылі Сяргей і Серафіма.

Праблемы сям'яў эмігрантаў, іх лёсы і памкненні наведваюць Радзіму заўсёды былі зразумелымі Сяргею Картэсу. З 1991 па 1998 год ён на грамадскіх пачатках узначальваў таварыства "Радзіма" — быў старшынёй праўлення. І хоць пасада дырэктара Тэатра оперы і балета і мастацкага кіраўніка оперы (яго асноўная праца тады) была вельмі адказнай і займала шмат часу, ён знаходзіў

рыстаецца прызнаннем у беларусаў за рубяжом. Мы ўдзячныя Сяргею Картэсу за падтрымку ў той час. Ён — герой нашых публікацый на працягу многіх гадоў.

Трэба адзначыць, што 70-гадовы юбілей слаўтага кампазітара шырока адзначаны ў нашай краіне. У нумары за 24 лютага гэтага года мы пісалі пра яго вялікую юбілейную вечарыну ў філармоніі. Затым адбыўся камерны вечар, які прайшоў у Музеі музычнага і тэатральнага мастацтва ў Верхнім Горадзе ў цёплай творчай атмасферы з выкананнем твораў Сяргея Картэса. Там жа адкрылася персанальная экспазіцыя, прысвечаная жыццю і творчасці юбіляра.

Салістка оперы Наталля Руднева, выканаўшы некаторыя творы кампазітара, паведаміла, што ў маі гэтага года на сцэне опернага тэатра будзе ісці спектакль "Юбілей" па п'есе А.Чэхава на музыку Сяргея Картэса, лібрэта Уладзіміра Халіпа, і яна з задавальненнем будзе спяваць у ім, выконваючы ролю Мірчуткінай. Спявачка адзначыла, што адна з найярчэйшых падзей у яе жыцці і жыцці тэатра — гэта опера Картэса "Візіт дамы", у якой ёй пашчасціла спяваць і іграць. Драматычны рэжысёр Віргінія Гарнаўскайтэ таксама расказала пра сваё знаёмства і сумесную творчасць з Картэсам.

Сярод артыстаў, што выканалі творы кампазітара, быў і яго сын — лаўрэат міжнародных конкурсаў Сяргей Картэс. Ён першы і самы патрабавальны слухач тво-

магчымаць вырашаць розныя прынцыповыя пытанні.

У 1997 годзе ён адстойваў і газету "Голас Радзімы", даказваючы ў Савеце Міністраў, што газета была створана ў свой час спецыяльна для распаўсюджвання ў колах бе-

ларускіх эмігрантаў, і тэматыка жыцця дзяспары і палітыкі дзяржавы ў дачыненні да нацыянальнай дзяспары павінна быць у ёй асноўнай. Ён лічыў, што ва ўмовах незалежнай і суверэннай Рэспублікі Беларусь такое выданне для нашых суайчыннікаў за рубяжом павінна набыць больш высокі статус, бо газета ўжо заняла сваю нішу ў замежнай інфармацыйнай прасторы і ка-

раў бацькі, прадаўжальнік музычных традыцый у сям'і.

Мы гораха віншуем Сяргея Альбертавіча з 70-годдзем юбілеем і 50-годдзем творчай дзейнасці, жадаем здзяйснення ўсіх планаў і надзей, чакаем яго новых твораў.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: Сяргей КАРТЭС у юбілейныя дні; бабуля кампазітара Яўгенія Аляксандраўна; дзядуля Павел ШАСТАКОЎСКИ з унучкай Серафімай; сям'я Картэсаў у 1935 годзе неўзабаве пасля нараджэння малодшага сына Сяргея — адзінае фота бацькі, якое Серафіма і Сяргей убачылі нядаўна; "Бывай, Аргенціна!"; маці Сяргея Картэса — Людміла Паўлаўна праз 25 гадоў пасля вяртання на Радзіму з дзецьмі і ўнукамі; клас кампазітара Фішара развітаецца з Сяргеем Картэсам у 1955 годзе ў Аргенціне; Сяргей КАРТЭС-малодшы ў дзяцінстве і зараз — выконвае "Легенду для флейты" на юбілейнай вечарыне бацькі ў Музеі музычнага і тэатральнага мастацтва. Фота з архіва Картэсаў і Юрыя ІВАНОВА.

Радавод

Шукаю пісьменніка Георгія Юрчанку

Дарагая рэдакцыя! З беларуска-расійскай газеты "Лад" (выходзіць яна як дадатак да вядомага рускага выдання "Літаратурная газета". — Рэд.) я даведваюся пра жыццё ў Беларусі, пра яе гісторыю. Мой бацька, Цярэнцій Пракопавіч Шакалаў, родам з Беларусі. Ён нарадзіўся і вырас у вёсцы Каўшова Магілёўскай вобласці, што недалёка ад Мсціслава, на берэзе ракі Сож. Стрыечны брат бацькі — беларускі пісьменнік Георгій Фёдаравіч Юрчанка. Я з ім сустракалася толькі ў маладым узросце, калі ён прыязджаў у камандзіроўку ў Ленінград. Цяпер, пасля смерці бацькі, у мяне няма ніякіх звестак пра яго. Ад беларускіх сваякоў у горадзе Крычаве ведаю, што ён прыязджаў некалькі гадоў таму назад у тую краі: збіраў гістарычны матэрыял пра род Радзівілаў і пра 30-я гады мінулага стагоддзя.

Хацелася б на старонках вашай газеты пачытаць пра творчасць гэтага пісьменніка і як мага больш даведацца пра гісторыю тых мясцін, дзе нарадзіўся мой бацька: пра Мсціслаў, пра Крычав. Па расказах бацькавай маці (у дзявоцтве Ульяны Яфімаўны Баркоўскай), у суседняй з Каўшовам вёсцы Рылаўшчыне (Чырвоная Горца) была вялікая сядзіба з аматарскім тэатрам, у якім ігралі бабуліны браты Сяргей і Яўсей. Уладальнік таго маёнтка першым у акрузе да рэвалюцыі купіў чорны бліскучы аўтамабіль — чуда тых мясцін. А жанчыны з таго маёнтка прыбягалі адсядзецца і наплакаць у

хату, калі ў рэвалюцыйныя гады сляняне, стомленыя ад войнаў і непамернай працы, грамлі той маёнтак. Пасля гэтага панская сям'я выехала ў Пецярбург. Хто былі тыя дваране? Бабуля называла іх прозвішча — Струвз. Але яна магла і пераблытаць (старэнькая была ўжо), а я была яшчэ зусім дзіця, каб гэта дакладна адкалася ў галаве. А ў суседняй вёсцы Кудрычы, дзе, дарэчы, у дзяцінстве жыў Г. Юрчанка, быў маёнтак сям'і будучага вучонага П. Кабекі, будучага прафесара Ленінградскага політэхнічнага інстытута. Усе гэтыя моманты, на маю думку, могуць быць цікавыя не толькі мне, але і іншым вашым чытачам.

З павагай ваша чытачка

Валянціна НАСОНАВА,
інжынер-гідратэхнік,
Санкт-Пецярбург.

("Літаратурная газета". 2004. № 38-39. "Лад". Вып. 21).

АД РЭДАКЦЫІ. Выпадкова натрапіўшы на прыведзены ліст ("Літаратурную газету" мы не атрымоўваем), заставалася толькі ў даведніку Саюза беларускіх пісьменнікаў знайсці тэлефон Георгія Юрчанкі і набраць яго. Георгій Фёдаравіч быў усцешаны тым, што адшукалася яго зямлячка і сваячка, і неўзабаве прынес ёй адказ на рускай і беларускай мовах. Рускі тэкст мы перадалі праз беларускае пасольства ў Маскве ў рэдакцыю "Літаратурнай газеты", а беларускі змяшчаем услед за перакладам рускага тэксту.

Георгій ЮРЧАНКА, сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў:

"З роднай Мсціслаўшчынай сувязі не парываў ніколі"

З малой радзімай сувязі я не парываў ніколі. Калі працаваў настаўнікам на Гродзеншчыне, калі вучыўся і працаваў у Мінску, кожнае лета праводзіў у роднай вёсцы. Праўда, родам Радзівілаў не цікавіўся, а вось з родам Сердзюкова-Кабекі пакрысе знаёміўся. Для рэспубліканскага часопіса "Полымя" напісаў вялікі артыкул пра Івана Сердзюкова, хоць пра яго можна і кніжачку выдаць. Гэта быў цікавы і арыгінальны чалавек — добры гаспадар, этнограф, фалькларыст. Нездарма Уладзімір Караткевіч пра яго пісаў: "... гэта не быў тыповы пан-паразіт. Гэта быў інтэлігент, які сеў на зямлю і думаў не толькі пра сваю гаспадарку, але і ўвогуле пра карысць сваёй зямлі. Пісаў і падаваў дзяржаўныя праекты (...), для душы напісаў па-ўкраінску некалькі камедый, аперэт, склаў "Маларасійскі слоўнік".

А пра Кабекі, галоўным чынам пра фізіка Паўла Паўлавіча, члена-карэспандэнта АН СССР, я напісаў невялікі навукова-папулярны нарыс, які выдаваўся на беларускай, а затым на рускай мовах.

На Мсціслаўшчыне, пачынаючы з 1950 года, з часу вучобы ў Магілёўскім настаўніцкім інстытуце, я пачаў запісваць мясцовую дыялектную лексіку. Прыхвацілі мяне да гэтага інстытута выкладчыкі Пятро Юргялевіч і Антон Юрэвіч. Больш за паўстагоддзя працягваўся мой збор народных моўных багаццяў. Выйшла з друку 14 кніжак дыялектных матэрыялаў — лексікі, фразеалагізмаў, параўнанняў, прыказак (усяго каля 70 тысяч лексічных адзінак). У рукапісах застаецца яшчэ прыкладна 20 тысяч дыялектных слоў. Запісаў некаторыя фальклорныя матэрыялы. Надрукаваў падборку частушак роднай вёскі — 150 адзінак.

Досыць доўга збіраў матэры-

ялы па гісторыі вёскі. Туды трапілі розныя архіўныя матэрыялы, успаміны старажылаў. Пашанцавала знайсці звесткі амаль пра ўсіх жыхароў вёскі XIX — першай паловы XX стагоддзя. Магу паведаміць Валянціне Насонавай, што яе прабабуля нарадзілася ў Кудрычах 28 лютага 1862 года, а 6 лютага 1883 года выйшла замуж за Яфіма Баркоўскага ў вёску Рылаўшчына. Была яна дачкой кудрыцкага селяніна Панкрата (1827-1883), які быў двойчы жанаты, меў 11 дзяцей, а яго бацьку звалі Емяльян.

Пра Мсціслаўшчыну можна расказаць бясконца. Усёго не перакажаш... З Каўшова, роднай вёскі бацькі Насонавай, паходзіць беларускі філосаф Аляксей Галаўнёў.

У вёсцы Рылаўшчына (цяпер Чырвоная Горка) землеўладальнікам Струве не было. Былі Ілінічы. Іх род у архіўных матэрыялах прасочваецца досыць празрыста. У 1783 годзе вёскамі Кудрычы і Шумяцічы валодаў Васіл Ілініч. У 1863 годзе ў Рылаўшчыне ўладарыў Самуіл Ілініч. Гэты маёнтак ён атрымаў у спадчыну ад бацькі ў 1829 годзе, а ў 1846 годзе дакупіў Каўшова. Адзін з Ілінічаў, Карп, быў клімавіцкім падсудкам. Пасля рэвалюцыі пабудовы Ілінічаў былі разабраны. Да Вялікай Айчыннай вайны захоўваўся на месцы маёнтак вялікі сад з ліпавай абсадай. У вайну сад высеклі.

Такая гісторыя нашай "малой радзімы", супольнай з Валянцінай Насонавай.

Малдова, Кішыніў

Мне здаецца, ніхто з чытачоў іншых выданняў так не чакае газет, як мы, тых, хто жыве за межамі Беларусі, "Голас Радзімы"! Пры ўсёй насычанасці сучаснай інфармацыі, мы атрымліваем звесткі з Радзімы толькі аб нечым экстрамарнальным. У асноўным — гэта TV — Маскоўскія каналы і Еўравізія.

Калі атрымліваю чарговы нумар "ГР", заўсёды зачытваю цікавыя навіны сусветам па майстарні, сябрам-мастакам. Палітыка, эканоміка, гісторыя і мастацтва, спорт, падарожжы па адметных мясцінах Беларусі, пісьмы і творчасць чытачоў — гэта ўсё тое, чаго так не хапае нам, беларусам замежжа.

Справа, якую вы робіце, дастойна самай высокай пахвалы. Зразумела, што без улюбёнасці ў сваю справу, без вялікага прафесіяналізму, а можа, і фанатызму "Голас Радзімы" не стаў бы тым выданнем, якое мы маем зараз.

З 50-годдзем!
Вячаслаў ІГНАЦЕНКА, намеснік старшыні Беларускай абшчыны.

Італія, Мілан

Пішу вам два словы, таму што вельмі ўдзячная за тое, што прыслалі вельмі прыгожыя газеты "Голас Радзімы". Мне гэта дае такую радасць, што расчульвае да слёз.

Жадаю вам ад усяго сэрца поспехаў.

Заўсёды ваша,
Леанарда МАЛЕЕВА.

Кыргызстан, Бішкек

Калектыў ГКЦ "Крыніца" сардэчна віншуе ўсіх супрацоўнікаў з Залатым юбілеем газеты "Голас Радзімы"! Жадаем вам вялікіх поспехаў у творчасці і ўсяго найлепшага ў жыцці!

Газету "Голас Радзімы" атрымліваем з 1993 года. З даўняй газеты ў Кыргызстан беларусы зразумелі, што пра нас памятаюць і падтрымліваюць. А з публікацыяй, што мы заўсёды можам вярнуцца назад дадому.

Удзячныя Прэзідэнту Беларусі А. Лукашэнка за тую палітыку, якую ён праводзіць у дачыненні да беларусаў, што жывуць за мяжой.

У сакавіку наш цэнтр наведалі Пасол Рэспублікі Беларусь у Кыргызстане А. Козыр і першы сакратар Н. Кіслякова. Яны зрабілі падарункі цэнтру — перадалі Дзяржаўную сімволіку, кнігі, не забыліся і пра дзіцей.

Пасол адказаў на шматлікія пытанні, якія хвалівалі нас.
Ніна МІРОНАВА,
старшыня ГКЦ "Крыніца".

Украіна, Кіеў

Паўстагоддзя радуеце нас весткамі аб жыцці, дзейнасці беларусаў як на нашай Радзіме, так і ва ўсіх кутках свету.

Газета "Голас Радзімы" для нас — заўсёды чаканае свята. Спадзяёмся на працяг нашых сяброўскіх і зямляцкіх узвальных стасункаў.

Шчыра жадаем калектыву далейшых творчых поспехаў!

Ганарымся вамі і нашай сінывокай Беларуссю, яе шчырымі і працавітымі грамадзянамі.
Ірына АРЖАХОУСКАЯ,
старшыня Усеўкраінскага саюза беларусаў.

Расія, Масква

Сардэчна віншуем "Голас Радзімы" з 50-годдзем з дня заснавання выдання.

Нас, беларусаў Масквы, вельмі цікавяць артыкулы, якія друкуе "Голас Радзімы": звесткі аб нацыянальнай гісторыі і культуры, звычаях і абрадах, аб сучасным жыцці Беларусі і беларусах замежжа.

Мы вельмі задаволены тым, што апошнім часам маем магчымасць знаёміцца з выданнем у

Украіна, Ізяслаў

Самы гучны — "Голас Радзімы"!

Сёлета споўнілася 50 гадоў з дня выхаду агульнай беларускай газеты "Голас Радзімы", якую чытаюць у 52 краінах свету. Асабіста я пазнаёміўся з газетай у 16-гадовым узросце, у чэрвені 1971 года, калі ўпершыню пабачыў яе ў адным з мінескіх шапікаў перыёдыкі. З таго часу я ўжо на працягу 34 гадоў не развітваюся з "Голасам Радзімы", дзе б мне ні даводзілася жыць: у Беларусі ці Дагестане, Эстоніі ці Таджыкістане, Расіі ці Украіне...

Ва Украіне я жыву стала з верасня 1983 года. І ўсе гады ўкраінскага перыяду свайго жыцця я не толькі чытаю любімую газету, а і супрацоўнічаю з ёю. Сёння ў маім асабістым архіве амаль дзве тысячы асобнікаў газет і часопісаў на 31 мове свету, дзе я публікаваў свае допісы, нататкі, эсэ, вершы, гумарэскі, пераклады... і 112 асобнікаў з гэтых дзвюх тысяч — гэта "Голас Радзімы"!

З беларускіх выданняў ён займае першае месца, хаця мае матэрыялы друкаваліся і ў "Нашым слове", "Чырвонай змене", "Літаратуры і мастацтва", "Звяздзе", "Настаўніцкай газеце", "Раніцы", "Мінскай праўдзе", часопісах "Беларусь", "Полымя", "Бязрозга", "Вясёлка", "Вожык", "Беларуская мова і літаратура ў школе".

На сённяшні дзень мне даступны толькі "Голас Радзімы", кожная новая публікацыя ў ім папаўняе мой асабісты архіў перыёдыкі. Дарэчы, нумар 46-49, дзе быў змешчаны пераклад апавядання турэцкага пісьменніка Омэра Сейфедына "Ноч свабоды", стаў 113-ым асобнікам "Голасу Радзімы". Агульная колькасць газет і часопісаў з маімі публікацыямі перавысіла дзве тысячы. Згаданы нумар "Голасу Радзімы" стаў 2001-ым выданнем. Спадзяюся, не апошнім! А першы, дарэчы, асобнік газеты ў маім архіве — экзэмпляр пад нумарам 26 ад 2 ліпеня 1981 года, дзе змешчана мая нататка з Махачкалы "Ёсць новыя сябры", дзе я паведамляў пра паездку ў Беларусь групы студэнтаў Дагестанскага дзяржаўнага ўніверсітэта, якія пасля вяртання з Беларусі правялі вечар у клубе падарожнікаў "Планета" ДДУ пад назвай "Сіняя ад знічка Беларусь".

Дапамогаць у арганізацыі імпрэзы даваўся мне, адзінаму беларусу, выпускніку філалагічнага факультэта ўніверсітэта, які на той час быў у захапленні ад вершаў тады маладога яшчэ Сяргея Панізініка, слухача Львоўскага вайскова-палітычнага вучылішча.

Вершы з яго першай кніжачкі "Кастры Купалля" мяне проста заваражылі, і калі сябры клуба "Планета" папрасілі даць імпрэзе беларускую назву, я адразу ж выпаліў "Сіняя ад знічка Беларусь". А потым ужо, падчас імпрэзы, мне прыйшлося прачытаць некалькі вершаў па-беларуску, каб надаць вечарыне нацыянальны каларыт.

Даўно гэта было, але памятаецца добра... Як можна не памятаць вось гэтыя радкі:

Калісьці паміж двух шнуроў
пшаніцы
Спынілі двое на мяжы плугі.
І з іх адзін назваўся украінцам,
І беларусам вызнаўся другі.

Сусед суседу верыў і ахвоча
Не раз дапамагаў у жорсткі век,
Аб Украіне марыць Багдановіч,
На Беларусі Камяняр жыве...
(Камяняр — Іван Франко)

"Голас Радзімы" — адзіная, самая чаканая і самая любімая газета беларускай дыяспары на Украіне. З юбілеем! Няхай вам добра творыцца, тыраж стократ хай множыцца.

Пятрусь КАПЧЫК,
кіраўнік гурта беларускай культуры "Зорка Венера".

Расія, Камчатка

Пастаянныя чытачы — землякі з далёкай Камчаткі віншуюць "Голас Радзімы" з 50-гадовым юбілеем. Жадаем далейшага творчага поспеху, папулярнасці сярод нашых землякоў ва ўсім свеце.

З вашай дапамогай мы даведваемся пра дзейнасць зямляцтваў і дыяспар у іншых краінах, поспехах Рэспублікі Беларусь, а таксама аб нацыянальных традыцыях, гісторыі беларускага краю.

Віктар ГАУРЫЛАЎ,
намеснік старшыні Камчатскага беларускага зямляцтва.

Эстонія, Нарва

Беларускае нацыянальна-культурнае таварыства "Сябры" з Эстоніі (Нарва) віншуе калектыў газеты "Голас Радзімы" з паўвекавым юбілеем! Жадаем вялікіх творчых, цікавых знаходак, значнай колькасці падпісчыкаў ва ўсім свеце! Дзякуй усім вам за зычны голас з Радзімы, за навіны з бацькаўшчыны, за любоў да Радзімы і яе культуры, якой вы шчодро дзеліцеся з намі — чытачамі!

Канстанцін БРАІМ, старшыня беларускага таварыства "Сябры".

Інтэрнэце, што з'явіўся такі цудоўны раздзел як "Скарбонка", і друкуецца шмат артыкулаў аб беларускіх суполках у Расіі.

Спадзяёмся на перспектыўнае супрацоўніцтва і жадаем калектыву выдання натхнення, творчых поспехаў і, безумоўна, асабістага шчасця і дабрабыту.

Аляксей КАВАЛЕВІЧ,
старшыня нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Масквы".

Украіна, Севастопаль

Добры дзень, паважаная рэдакцыя "Голасу Радзімы"!

Сардэчна вітаем вас і ўсіх нашых суайчыннікаў, жадаем, поспехаў і дабрабыту, а нашай любай Радзіме — росквіту і дасягненняў на карысць яе грамадзян.

Севастопальскае гарадское аддзяленне Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь".

Белград-Днястроўскі

Нацыянальна-культурнае аб'яднанне "Беларусь" горада Белград-Днястроўскага Адэскай вобласці сардэчна віншуе "Голас Радзімы" з юбілеем!

У справах жадаем мудрасці, а ў сэрцы — навечна юнацтва! Плённых поспехаў у працы! Творчага натхнення! Каб зорка Венера заўсёды азарала ваш жыццёвы шлях, а святая "Авэ Марыя" аберагала ад усіх нягод!

Усёй рэдакцыі шчырыя вітанні з сонечнай Бесарабіі.

Лілія ЦВЯТКОВА,
старшыня НКАГ "Беларусь".

Песня для ўсіх

Голас Радзімы

Словы Ніны Захарэвіч

Музыка Анатоля Собаля

Голас Радзімы,
Крык журсаўліны
Цягне, як нітку касяк.
Покліч журботны
Птушак балотных
Нам не забывць аіжык.

Голас Радзімы,
Дзе б ні былі мы,
Чуецца часта і ў сне.
І з успамінам,
Хто што пакінуў
Там, у далёкай вясне.

Голас Радзімы,
Горкі ад дыму
Спаленых вёсак і сёл.
Плач-галашэнне —
Нас на маленне
Клічуць царква і касцёл.

Голас Радзімы —
Звоны ручайны
Ў зорнай навной цішыві.
Сумнай часнай,
Вольнай хвілінай
Убок Беларусі зірні.

Голас Радзімы
Ў песнях любімых
Даўніх мінулых гадоў,
Вёсен гуканне,
Мільх прызнанні
І памінаанне дзядоў,

Голас Радзімы —
Роспач жанчыны,
Здрадзілі ціха жкой.
Птушкай вярніся
І паклайся
Мілай Радзіме сваёй.

Расія, Іркуцк

Ушанаванне вызваліцеляў Беларусі

У Іркуцку адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны 60-годдзю з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Пасол Рэспублікі Беларусь у Маскве перадаў старшыні "Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Я.Чэрскага" Алегу Рудакову юбілейныя медалі для ўручэння іх актыўным удзельнікам вызвалення.

Алена МАМАНТАВА,
прэс-сакратар Іркуцкага таварыства беларускай культуры.

Расія, Новасібірск

Павіншаваць мы рады вас
З павагай, шчырасцю, каханнем,
З народа роднага прызнаннем,
З падзеяй значнай для ўсіх нас.
Зрабіць нямала вы змаглі,
Каб і ў свеце беларусы
Бліжэй пазналі сваю сутнасць,
Каб карані ўсе бераглі.
Каб мову родную няслі,
І ад Радзімы так далёка
Не заставаліся адны,
З дзядоў каб спадчынай жылі.
Мы спадзяёмся і далей

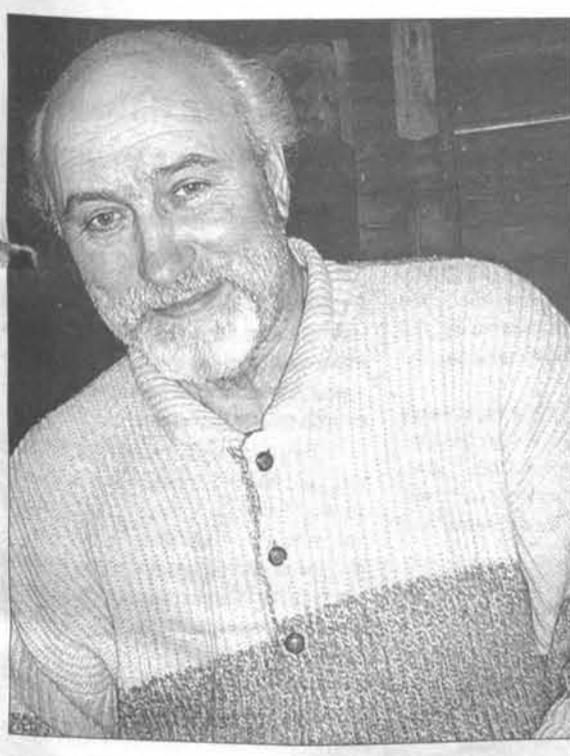
Свайго не страціце жадання —
Рабіць дабро, бо то прызвание,
Як і ўдзячнасць ад людзей.
Няхай не будзе Вам нянасяця,
Няхай нядобры вецер згіне,
А наша Светач-Ефрасіння
Спрыяе радасці і шчасцю.

Ад імя беларусаў Новасібірска
Іван ПАНАСЮК,
старшыня праўлення БКАЦ;
Аляксандр ЛАГУЦЕНКА,
дырэктар БКАЦ;
Людміла ШЧАСЛІВЕНКА,
намеснік дырэктара па культуры.

ЗША, Нью-Йорк

Дзень добры, паважаная рэдакцыя!
Дзякуй вам за ўвагу! Пospехаў, шчасця...

Юрый ВАСІЛЕЎСКІ,
рэдактар беларускай газеты ў ЗША "Час".

Валеры АНІСЕНКА, мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі

"60-годдзе Перамогі для мяне асабіста не банальная дата"

Вяжыце яго, мае дзеткі, вяжыце гэстага нямецкага служку-у-у! — Таццяна Мархель завязвае матузкі на шыі свайго сцэнічнага "мужа", што сядзіць у мяшку зпад збожжа, і гэтай рэплікай выклікае шчыры рэжысёрскі смех. На вялікай сцэне Тэатра беларускай драматургіі ідзе рэ-

ля ў Маскве мы будзем іграць спектакль па п'есе Макаёнка "Трыбунал". Гэта вельмі цікавы фестываль: яго ганаровы старшыня — знакаміты артыст і рэжысёр Аляксей Баталаў. Я ўзгадніў усе пытанні з прэзідэнтам фестывалю акадэмікам Дзмітрыем Уласавым. Мы перадалі туды інфармацыйныя матэрыялы, нашу афішу і ўсё неабходнае. Гэта вельмі важна, калі ты выязджаеш з родных сцен, трапляеш у добрую кампанію і годна там выглядаеш. Як толькі мы ад'язджаем ад Мінска, ад Беларусі, мы ўжо прадстаўляем краіну, народ, тэатральнае мастацтва.

актрысы розных пакаленняў. Ці існуе сакрэт палыходу рэжысёра да кожнай асобы?

— Першае і галоўнае: трэба любіць. Шчыра любіць, без прытворства, і тады тваёй любові хопіць і на маладую Буслаеву, і на вопытную Мархель. Кожная пасвойму — залатнік, і, напрыклад, іншай такой Буслаевай няма. Калі Вераніка яшчэ была студэнткай, ніколі не думаў, што яна стане гераіняй майго тэатра. А Мархель... Я проста разумею, які яна майстар. У спектаклі "Жанчыны Бергмана" Мархель, не прамаўляючы ні слова, адкрылася ў новай якасці глыбока псіхалагічнай актрысы. Я дапамог ёй у гэтым, і атрымалася агульная перамога тэатра. Твар тэатра вызначаюць жанчыны, пачынаючы ад вахцёра і заканчваючы актрысамі. Якія яны, такі і тэатр. І таму "свайх" жанчын я лічу найлепшымі і хачу, каб кожная з іх мела спектакль, дзе б іграла галоўную ролю. Вы скажаце, што гэта нерэальна. Рэальна!

ны тэатр, але мы, на пшчасце, нацыянальны тэатр... Трэба ў гэтай прафесіі рабіцца першымі. Тады знойдуцца грошы ў дзяржавы, якіх мала, каб нас пасылаць на гастролі, на прэстыжныя фестывалі, таму што мы прадстаўляем краіну, яе тэатральнае мастацтва. У 1996 годзе мы ігралі "Рычарда" і "Макбета" на радзіме Шэкспіра, а "Макбет" увогуле паказвалі ў замку XI стагоддзя Рэвенскрайг, там дзе адбываліся падзеі, апісаныя вялікім драматургам. І артыста Алега Гарбуза пяпер называюць адным з лепшых актёраў Еўропы, а мяне ставяць у шэраг рэжысёраў-шэкспіразнаўцаў і запрашаюць чытаць лекцыі па Шэкспіру ў Англіі. І гэта ж не проста я, за мной — Беларусь, краіна, наша мастацтва.

петыцыя спектакля па аднайменнай п'есе Макаёнка "Трыбунал". Выціраючы з твару слёзы, рэжысёр разам са мной пакідае залу, і нам услед нясецца нямецкая лаянка, а сцэну "акутіруюць" паліцаі. Галасы актёраў робяцца ледзь чутнымі тут, у кабінце мастацкага кіраўніка Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, заслужанага дзеяча мастацтваў, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Валерыя АНІСЕНКА.

— У рэпертуары вашага тэатра ёсць два спектаклі на п'есы маладога беларускага драматурга Андрэя Курэйчыка — "Пемонцкі звер" і "Понцій Пілат". Ці вядомыя сёння, акрамя Курэйчыка, маладыя беларускія драматургі?

— Ёсць яны! Існуе такая тэза, што ў нас "няма драматургіі". Няпраўда! Не трэба быць лянівымі, паглядзіце на афішы — палову займаюць творы новых маладых драматургаў. Яны могуць быць па сваім узросце ўжо не маладымі людзьмі, але... Вось, скажам, Панін. Хто ведае Паніна? Гэта сівабароды рэжысёр, загадчык кафедры, галоўны рэжысёр Маладзёжнага тэатра, а як драматург дэбютаваў менавіта ў нас, ён напісаў "Песні ваўка". І маладыя таксама нясуць нам свае п'есы. Цяпер мы ставім п'есу "Шалёныя святы" маладога драматурга Сяргея Паўтаранскага, які скончыў нашу Акадэмію мастацтваў. Я даю яму шанс, але пры адной умове: зрабіць спектакль такім, каб ён прагрымеў на ўвесь Мінск.

— Вы хочаце сказаць, што ў вас няма незапатрабаваных актёраў?

— Няма. Я іх не трымаю. Таму ў тэатра мала труп — 23 актёры. Хачу нагадаць слауты МХАТ, які "оплодотворил" увесь свет сістэмай Станіслаўскага, дык у ім напачатку існавання было ўсяго 28 актёраў. А калі МХАТ імя Горкага развальваўся, у ім было ўжо 228 чалавек. Усе актёры нашага тэатра занятыя — рэпэціруюць і вельмі многа працуюць і на малой сцэне, і на вялікай. І я ім заўсёды тлумачу: трэба выходзіць на той якасны ўзровень свайго існавання, каб мы рабіліся першымі. Так, мы — не акадэміч-

— Апрача ўдзелу ў маскоўскім фестывалі ці плануеце вы якія-небудзь гастролі?

— Абавязкова. Мы плануем паездкі па Беларусі, у нас ёсць сяброўскія сувязі з памежнікамі, і дзесьці з месяц будзем у раз'ездах. У нас ёсць мабільныя брыгады. Увогуле, наш тэатр мабільны.

— Тэатр для многіх людзей выконвае функцыю, якую ўскладае на сябе царква, — ён ачышчае. Вы — вернік?

— Так, я вернік. Хаця выхаванне ў мяне савецкае.

— Пытанне апошняе і агульнае. Чаго не хапае сучаснаму тэатру?

— Ды ўсяго яму хапае. Калі скажу — грошай, дык гэта будзе няпраўдай. Таму што шчыры глядач імкнецца да тэатра.

Алена ГОРМАШ.
Фота аўтара.

— Валеры Данілавіч, 2 і 3 красавіка ў вашым тэатры адбылася прэм'ера спектакля па аднайменнай п'есе Андрэя Макаёнка "Трыбунал". Чаму вы сёння вырашылі звярнуцца менавіта да гэтай п'есы?

— Спектакль прысвячаецца 60-годдзю Перамогі, і для мяне асабіста гэта не банальная дата, таму што я — дзіця пасляваеннае, сорок чацвёртага года нараджэння. Я памятаю і франтавікоў, якія прыйшлі дахаты, і той голад, і холад, і галечу... Чаму менавіта гэтая п'еса? Яна некалі выбухова "прагучала" ў Купалаўскім тэатры і зрабіла ўласны лёс артысту Аўсяннікаву. Я ўсё гэта бачыў, бо працаваў на той час у тэатры, быў не ўдзельнікам спектакля, але ж сведкам усяго гэтага. А зараз узяў "Трыбунал" таму, што не хацелася фармальна адзначаць 60-годдзе Перамогі. Мне хацелася, каб, па-

першае, гэта быў сардэчны спектакль, а па-другое, у нас ёсць (наўмысна вымаўляе па складах) уні-халь-на-я актрыса Таццяна Мархель. Я нікога не хачу крыўдзіць, але сёння на Беларусі іншай актрысы такога маштабу, такога дыяпазону, як Таццяна Мархель, няма. Безумоўна, спектакль робіцца менавіта на яе. У нас ёсць і свой Цярэшка — вельмі адметны артыст.

— У красавіку труп тэатра едзе на фестываль у Маскву. Што гэта за фестываль, і які спектакль пакажаце маскоўскай публіцы?

— Гэта ўжо сёмы па ліку Маскоўскі міжнародны тэлевізійны тэатральны фестываль "Этот день Победы", які будзе праходзіць з 28 красавіка па 5 мая. Ад Беларусі туды едзе некалькі тэатраў — Брэсцкі тэатр, Тэатр беларускай Арміі і наш Тэатр беларускай драматургіі. 1 мая на сцэне Тэатра імя Гога-

Крыжаванка ад Любові Іонавай

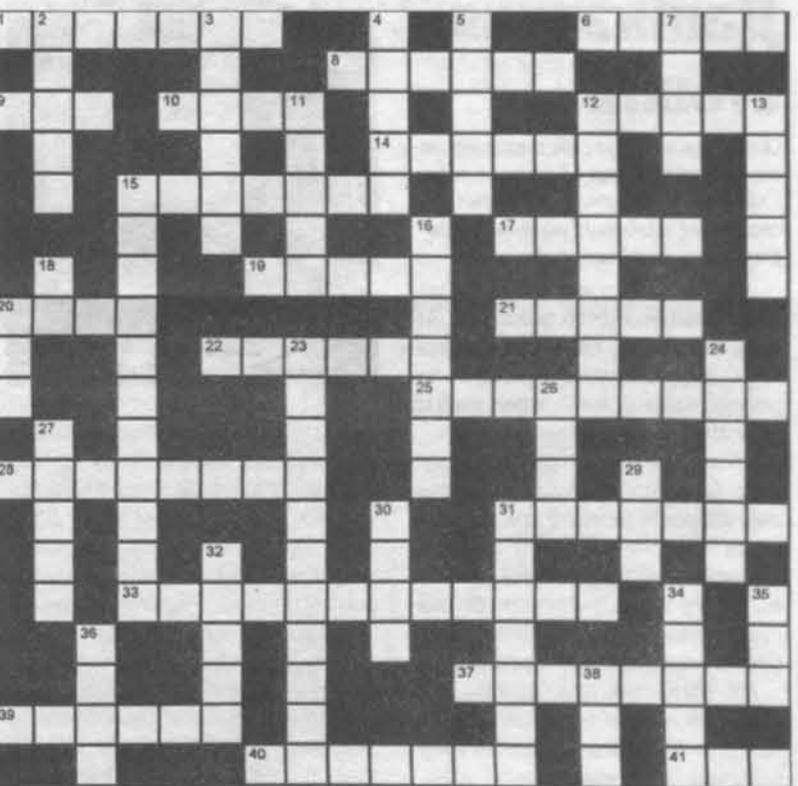
"Спяваем разам"

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.**
1. "... мая дарагая, красуйся і ў ішчасці жыві" (бел. хар. песня).
 6. "Над краінай пралятае... — ... беларускіх партызан" (песня пра К. Заслонава).
 8. "Ой, ..., ды сосны — партызанскія сёстры" (бел. партызан. песня).
 9. "Ой, пара ісці ў ... па ягады" (спявае С. Суседчык).
 10. "... рабінавы, вочы — сінь азёр" (В. Дайнека).
 12. "Пастой, чорна ..., ты мая, ты мая" (бел. нар. песня).
 14. "Ой, Нёман, ой ... наш Нёман" (М. Ворвулеў).
 15. "Ой, ты ... — трасуха, не чужая — нашая" (А. Ярмаценка).
 17. "А нагамі ў даліну — хай накрыве ..." (А. Ярмаценка).
 19. "Штодзень у капусце каб плавала скварка, а к ёй, калі трэба, знайшлася б і ..." (А. Руска, І. Любан "Бывайце здаровы!").
 20. "У суботу ... ехаў ля ракі" (бел. песня "Ручнікі").
 21. "Бо была і ... ў таго рэкрута"

- ("Беларускія песняры").
22. Апетая ў песнях — "кудравая ...".
 25. "Ой, колькі раз прасіў я назначыць мне ..." (У. Мулявін).
 28. "Ой, ..., чаму ж ты не поўная?" (бел. нар. песня).
 31. "... з вечара да рання".
 33. "... цяпер прыйшла зіма" ("Песняры").
 37. "... дзяўчынка, недасяжная мара" (П. Ялфімаў).
 39. Уладзімір Мулявін — галоўны ..., створанага ім ансамбля.
 40. "А за мной да лебяды ... малады" (Алеся).
 41. "Мой родны ..., як ты мне мілы" ("Песняры").

- ПА ВЕРТЫКАЛІ.**
2. "Пайшла, ніколі ўжо не вернешся, ..." ("Песняры").
 3. "Там кружыцца бусел над роднаю хатай, чакае ... мяне" (песня І. Лучанка).
 4. "А ў полі ... нахілёная" ("Песняры").
 5. "... мае, дарагія мае, залатыя

- мае" (Н. Мікуліч).
7. "Каля чырвонага касцёла на флейце ты іграла..." (В. Дайнека).
 11. "... цёмная прыйшла, разбалелася душа" ("Беларускія песняры").
 12. "Даставай, даставай, даставай, Язэп, ..." (М. Скорыкаў).
 13. "Ах, ..., да мяне не лезь!" ("Бяседа").
 15. "Ты ж мая, ты ж мая, ..." (Л. Александроўская).
 16. "... і гора, і ішчасце дзеліць толькі з табою" (бел. нар. песня).
 18. "... з бялявай абдымаўся, а з чарнявай цалаваўся" ("Беларускія песняры").
 20. "Касіў ... канюшыну" ("Песняры").
 23. "... дарагая сяброўка мая" (Я. Навуменка).
 24. "Ой, ..., сора ночка прайшла" (У. Мулявін).
 26. Музычны ансамбль.
 27. "А за ... шчырае палюбіла я" ("Чараўніцы").

29. "Я ж у хату прынясу ... чабаровы" ("Чараўніцы").
30. "Белае ... і чырвонае, горкае на дне" (А. Ялінская).
31. "Усё бе... гарой" (А. Ярмаценка).
32. "Добры ..., дзяўчыначка, куды ідзеш?" ("Песняры").
34. "Ой ты, ..., мая сталіца Беларускай радной" (кампазітар У. Алоўнікаў).
35. "А ... ўсё думае: пераходзім рэчку" ("Сябры").
36. "Ну, і ..., ну, дзяўчынка" (А. Ярмаценка).
38. "... такі і час такі — піце піва, мужыкі" (А. Ярмаценка).

Еўрабачанне-2005

Анжаліка раскажа Еўропе пра каханне

Заканчэнне. Пачатак у №11-12

У 2002 годзе Анжаліка Азурбаш перамагла ў пятым усерасійскім конкурсе на званне "Місіс Расія". "Усё атрымалася спантанна, — распавядае Анжаліка, — нашы сябры — Нона і Міхаіл Звядзінскія, калі пачулі аб яго правядзенні, паралілі мне прыняць у ім удзел. Мяне брала сумненне, але мой муж усяляў у мяне упэўненасць у перамозе".

14 снежня ў фінале конкурсу, які праходзіў у Сочы, Анжаліка Азурбаш становіцца ўладальніцай сваёй трэцяй кароны і тытула "Місіс Расія - 2002".

Анжаліка Азурбаш, нават калі пераехала ў Падмаскоўе, ні на імгненне не расставіцца з Беларуссю. Радзіма жыве ў яе сэрцы, у яе музыцы. У 2003 годзе спявачка запісвае песню "Белая Русь", а крыху пазней — "Прывітанне Ефрасіні Полацкай".

Упершыню ў гісторыі айчынай музыкі эстраднае песня атрымала благаславенне Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта. Першае выкананне "Ефрасіні" адбылося на Дні беларускага пісьменства ў Полацку.

3 ліпеня 2004 года Анжаліка Азурбаш выступае ў Мінску на стадыёне "Дынама" ў рамках святкавання 60-годдзя вызвалення Беларусі. У гэты ж дзень

у прамым эфіры радыё "Мінск" спявачка, апавядаючы пра свае творчыя планы, адказвае на званкі радыёслухачоў. "У гэты дзень некалькі чалавек задалі мне адно і тое ж пытанне, — распавядае Анжаліка Азурбаш, — чаму я не выступаю на "Еўрабачанні"? Я адказала, што пакуль не думала аб гэтым, але чаму б і не? І калі пачаўся адборачны тур, я падала заяўку".

На вясну 2005 года запланаваны прома-тур па краінах Заходняй і ўсходняй Еўропы.

У рамках падрыхтоўкі да выступ-

лення на конкурсе песні "Еўрабачанне-2005" Анжаліка Азурбаш наведла Вялікабрытанію.

Падчас знаходжання ў Лондане спявачка дала інтэрв'ю Першаму рускаму радыё Лондана, а таксама друкаваным выданням — "Лонданскі кур'ер", "Лондан-інфа", "Лэдзі-інфа". Пазней адбылося выступленне спявачкі ў сталіцы Шатландыі Эдынбургу. Канцэрт адбыўся ў Роксі Арт-Хаўс, пасля якога Анжаліка атрымала запрашэнне прыняць удзел у Міжнародным Эдынбургскім фестывалі ў жніўні гэтага года.

Пасля Вялікабрытаніі Анжаліка пабывала ва Украіне, у Грэцыі.

Наступны прыпынак Анжалікі — Польшча, куды яна прыехала для ўдзелу ў гала-канцэрце XII Усяпольскага фестывалю беларускай песні. У Беластоку адбылася сустрэча з паслом Беларусі ў Польшчы Паўлам Латушкам, міністрам культуры Польшчы Вальдэмарам Дамброўскім і міністрам культуры Беларусі Леанідам Гулякам.

Была праведзена прэс-канферэнцыя спявачкі для прадстаўнікоў польскіх СМІ. Журналісты праявілі зацікаўленасць да беларускай эстраднай зоркі. Дарэчы, прэс-канферэнцыя праходзіла на беларускай мове.

У гала-канцэрце польскіх выканаўцаў прымала ўдзел больш за 25 мастацкіх калектываў і выканаўцаў з усёй Польшчы. Госць фестывалю — Анжаліка Азурбаш — выступіла са сваёй невялікай праграмай і дала эксклюзіўнае інтэрв'ю Польскаму тэлебачанню.

Міра Лукша піша ў беластоцкай "Ніве": "Закранула найбольш слухачоў Анжаліка Азурбаш (Ліка Ялінская), якая выступіла на фестывалі па дарозе ў свет (назаўтра мела быць у Ізраілі), прадстаўніца Беларусі ў наступным Еўрабачанні. І на сцэне, і на прэс-канферэнцыі выступіла яна як беларуская гарачая патрыётка, якая прадстаўляе Радзіму. Анжаліка, "апошняя каралева прыгажосці СССР", цяпер найпрыгажэйшая жонка Расіі ..., маці траіх дзяцей ..., разлічвае на галасы ў конкурсе Еўрабачання ўсіх тых, для каго яе песні будуць голасам душы. Гродзенскае тэлебачанне, якое прыбыло на беластоцкі фестываль беларускай песні, растытвала пяснярку па-руску, а тая прыгожа, беспамылкова адказвала па-беларуску. Проста, не выпадала ёй іначай".

Напрыканцы фестывалю адбыўся афіцыйны прыём ад імя галоўнага арганізатара фестывалю — Беларускага грамадскага культурнага аб'яднання Польшчы.

Не менш кранальна прайшлі сустрэчы спявачкі з беларусамі Латвіі і іншых краін Прыбалтыкі.

Адборачны тур "Еўрабачання-2005" будзе праходзіць 19 мая 2005 года.

Алена СПАСЮК.

Коротка

Беларуска Кацярына Семянчук выканала для прынца Чарльза "Сімвал веры"

9 красавіка адбылося вяселле прынца Чарльза з Камілай Паркер-Боулз. На цырымоні царкоўнага благаславення для маладых спявала беларуска Кацярына Семянчук.

Оперная прыма Марыінскага тэатра Санкт-Пецярбурга нарадзілася ў Мінску ў сям'і вайсковага доктара. Тут закончыла школу з музычна-харавым ухілам, затым паступіла ў музычнае вучылішча на аддзяленне вакала, а з другога курса была прынята ў Беларускаю кансерваторыю. З трэцяга курса перавялася ў Санкт-Пецярбургскую кансерваторыю. Але яшчэ ў Мінску стала дыпламантам прэстыжнага конкурсу оперных выканаўцаў у Карлавых Варах.

З прынцам Чарльзам сустрэлася ўпершыню ў 2001 годзе, калі была прызнана лепшай у Кардыфе на міжнародным конкурсе. Затым ён слухаў яе пудоўны голас — мецца сапра на — у Ковент-Гардэне на лонданскіх прэм'еры оперы "Вайна і мір". Праваслаўны "Сімвал веры" на музыку Аляксандра Грачанінава выбралі самі Чарльз і Каміла.

Што адкажа Элтан Джон "Беларускім песнярам"?

Незвычайны падарунак да 60-годдзя Перамогі рыхтуюць легендарныя музыканты "Беларускіх песняроў". Яны накіравалі ліст сэрэ Элтану Джону з прапановай зрабіць сумесную кампазіцыю.

У лісце прапаноўваецца "адзначыць гэты юбілей своеасаблівым падарункам, прывітанні ў яму рымскіх песні "Бярозавы сок", мега-хіта нашай групы. У ёй без лішняга пафасу гаворыцца пра салдатаў, дзякуючы мужнасці і адвазе якіх Еўропа і Свет былі выратаваны ад фашыстаў.

...Песня "Бярозавы сок" у Вашым выкананні стане адметным падарункам народам Расіі і Еўропы, якіх разам перамаглі фашызм. Нам здаецца, што запіс і выкананне гэтай песні з Вашым удзелам стане не палітычнай падзеяй, але актам Чалавечай удзячнасці".

Гастронамічныя туры

Маршруты гастронамічных тураў распрацоўваюцца ў Віцебскай вобласці. "Браслаўскі, Верхнедзвінскі, Глыбоцкі, Міёрскі і Пастаўскі раёны прымуць удзел у праекце адраджэння нацыянальных кулінарных традыцый.

На працягу паўгоддзя беларускі бок павінен прадставіць праекты маршрутаў і перадаць іх на разгляд савета еўрааргіёна "Азёрны край". "Пры станоўчай ацэнцы ў гэтым годзе будзе адкрыта фінансаванне па праграме TESIS для стварэння неабходнай інфраструктуры на тэрыторыі раёнаў".

Падрыхтавала Алена СПАСЮК.

Надвор'е Далікатная стыхія...

Сёлета вясна вядзе сябе няспешна, паступова збаўляецца ад снегу на палях і лёду на рэках. Начныя замарозкі ў спалучэнні з дзённымі адлігамі ўдала рэгулююць паводкавую сітуацыю.

У мінулым годзе ў перыяд паводкі занепакоенасць выклікала Заходняя Дзвіна, у 2005-м метэаралагаў больш клопаціць Прыпяць, узровень вады ў якой зараз вышэй шматтадовых паказчыкаў.

Ацэньваючы сітуацыю ў цэлым, беларускія сіногтыкі лічаць, што шырокіх разліваў рэк у гэтым годзе не будзе. Самым лепшым стрымліваючым фактарам паводкі, на думку Белгідраметцэнтра, выступае сама прырода, якая ўмела рэгулюе тэмпературны рэжым.

У МНС таксама лічаць, што ўзрываць заторы на рэках не прыйдзецца: крыглом пачнецца натуральным спосабам і гэта не выкліча сур'ёзных падтапленняў.

За апошнія 50 год у Беларусі

здарылася 12 сур'ёзных паводак, якія нанеслі істотную шкоду народнай гаспадарцы. Больш значнымі сталі паводкі 1956, 1958, 1966, 1974, 1979 і 1999 гадоў. У прыватнасці, у 1999 годзе пацярпела 49 раёнаў краіны, было падтоплена 7 230 жылых дамоў. Больш за тры тысячы чалавек давялося часова адсяліць. Матэрыяльны ўрон склаў 5,4 мільярда рублёў. Тады больш за ўсіх пацярпелі Столінскі, Драгічынскі, Жыткавіцкі і Лельчыцкі раёны, што ў Палескім рэгіёне.

Віталь СЯЎРУК.

Праект

Ці з'явіцца помнік бульбе?

Газета "Рэспубліка" прапанавала ўстанавіць у Беларусі помнік бульбе.

Паставіць у Беларусі помнік бульбе "у знак прызнання яе бяспрэчных паслуг перад нацыяй" прапанавала ўрадавая газета "Рэспубліка". Бульба здаўна лічыцца неафіцыйным сімвалам Беларусі, а саміх беларусаў нярэдка называюць бульбашамі. У цяжкія гады менавіта бульба не раз ратавала беларускі народ ад галоднай смерці. Ды і зараз бульба — а знаўцы могуць прыгатаваць з яе амаль дзве тысячы страў — абавязковы атрыбут на абедзённым сталі беларусаў.

Акрамя таго, бульба — гэта адна з крыніц паступлення замежнай валюты ў дзяржаўную казну. Рэспубліка ўваходзіць

у лік сямі вядучых вытворцаў бульбы ў свеце і займае першае месца па яе вытворчасці на душу насельніцтва. У мінулым годзе, напрыклад, у Беларусі, дзе пражываюць каля дзесяці мільёнаў чалавек, бульбы было сабрано звыш 9,9 мільёна тон.

"Голас Радзімы"
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

Чытайце «Голас Радзімы» ў ІНТЭРНЕЦЕ:
<http://www.belarus21.by>

Рэгістрацыйнае пасведчэнне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 63854.
Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 2036 экз. Заказ 746. Падпісана да друку 12.04.2005 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Рубрыкай "Ракурс" пазначаны рэкламны матэрыял.
Адрэсавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Паціць рэдакцыю і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць.
© "Голас Радзімы", 2005.